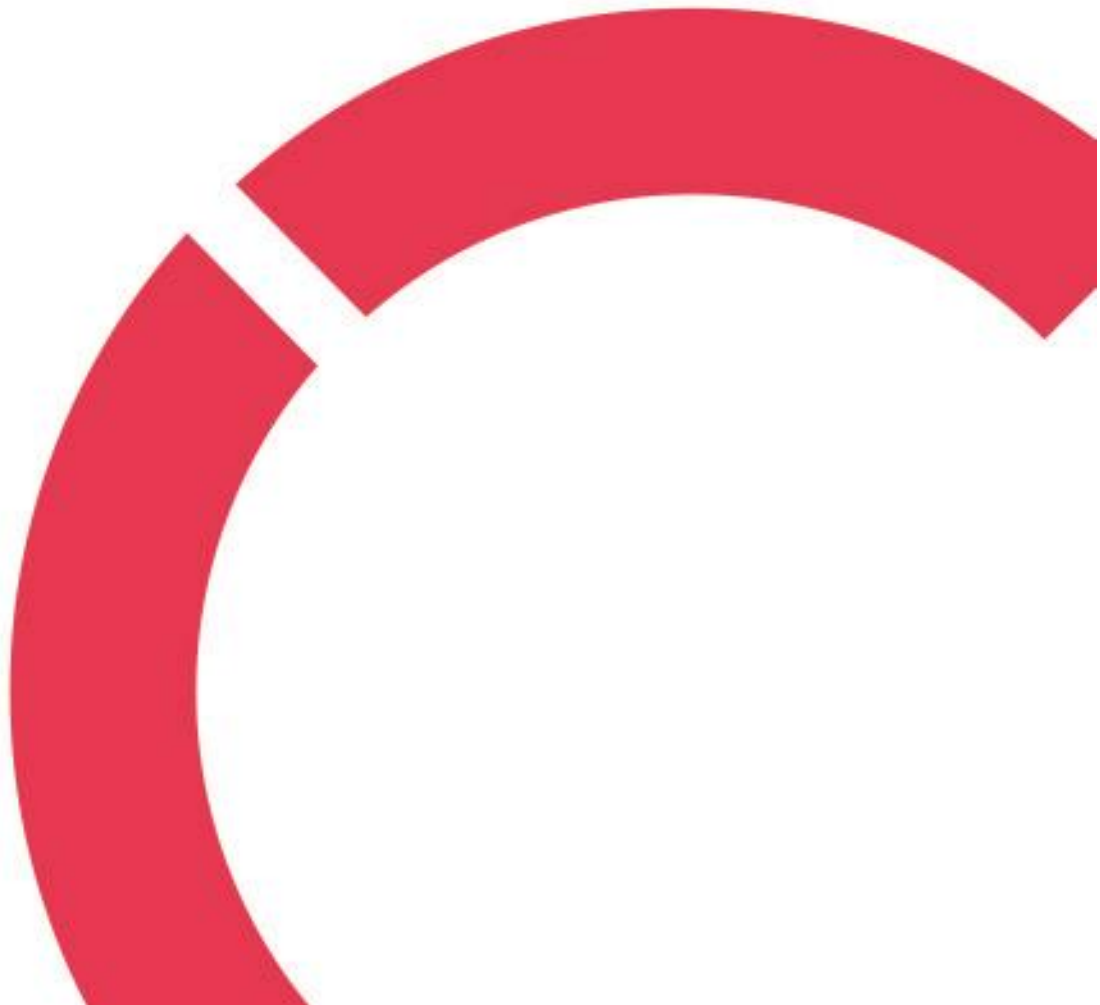

Reeta Savola, Anni Vähäsöyrinki

ISIEN OSALLISUUS LASTENSUOJELUSSA

Isien osallisuus –kortit isien osallisuuden vahvistamiseksi

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus
Helmikuu 2025**

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Helmikuu 2025	Tekijä/tekijät Reeta Savola, Anni Vähäsöyrinki
Koulutus Sosionomi (AMK)		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi ISIEN OSALLISUUS LASTENSUOJELUSSA. Isien osallisuus –kortit isien osallisuuden vahvistamiseksi.		
Työn ohjaaja Leena Raudaskoski		Sivumäärä 35+3
Työelämäohjaaja Jussi Kujala		
<p>Opinnäytetyö tehtiin Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy:lle. Aiheena oli isien osallisuus lastensuojelussa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli työntekijöille tehdyn kyselyn avulla selvittää työntekijöiden kokemuksia isien osallisuudesta, isyyden tukemisesta ja tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää työntekijöiden asennetta, tietoisuutta ja osaamista isien tukemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli isien osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa asiakkaana ollessaan. Tätä tavoitetta tukee kyselyn perusteella laatimamme Isyyden osallisuus -kortit, jotka työntekijät saivat käyttöönsä.</p> <p>Yhteiskunnassamme on viime vuosien aikana pyritty ohjauksellisesti muuttamaan isyyden roolia äitiyttä tukevasta tasa-arvoisempaan vanhemmuuteen. Kuitenkin asenteiden ja toiminnan tasolla muutos on hitaampaa. Sosiaalialalla ja erityisesti lastensuojelussa ollaan keskeisessä tehtävässä perheiden tukena. Lastensuojelun työntekijöillä on keskeinen rooli perheiden tukemisessa kohti tasa-arvoisempaa vanhemmuutta. Opinnäytetyömme tietoperustassa perehdytään isien osallisuuteen, isyyden tukemiseen ja tasa-arvoiseen vanhemmuuteen, sekä avataan hieman lastensuojelun avo- ja sijaishuoltoa.</p> <p>Teimme kyselytutkimuksen Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy:lle ja vastaajina toimi eri yksiköissä työskentelevät työntekijät. Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, miten isien osallisuus ja tasa-arvo toteutuu lastensuojelussa? Perinteisesti isyys on ollut äitiyttä tukevaa, mutta viime vuosina lainsäädännönkin taustalla on toiminut tasa-arvoideologia, jonka pyrkimyksenä on vanhemmuuden tasa-arvoisuus. Toisina tutkimuskysymyksinä olivat, millä keinoilla isien osallisuutta voisi tukea lastensuojelutyössä ja millaisia työkaluja työntekijät tarvitsevat isyyden tukemiseen? Näitä asioita lähdimme selvittämään työntekijöille osoitetulla puolistrukturoidulla kyselytutkimuksella.</p> <p>Kyselytutkimus osoitti, että isyyttä ei erikseen erityisemmin tueta lastensuojelussa. Nähtävissä oli myös jonkin verran asenteellista toimintaa, mikä ei vahvista isyyttä. Valmistimme työntekijöille työkalun, Isyyden tukemisen -kortit, herättelemään ajatuksia ja tarkastelemaan sekä kehittämään toimintaa tasa-arvoisempaan vanhemmuuteen ja isyyden tukemiseen.</p>		

Asiasanat

Isyys, lastensuojelu, osallisuus, tasa-arvo

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date February 2024	Author Reeta Savola, Anni Vähäsöyrinki
Degree programme Bachelor of social services		
Name of thesis FATHERS' PARTICIPATION IN CHILD PROTECTION. Father' involvement cards to strengthen fathers' involvement.		
Centria supervisor Leena Raudaskoski	Pages 35+3	
Instructor representing commissioning institution or company Jussi Kujala		
<p>The thesis was done for Raudasmäki Social Services Oy. The topic was fathers' participation in child protection. The purpose of the thesis was to find out the employees' experiences of fathers' involvement, supporting fatherhood and equal parenting by means of a survey of employees. In addition, the purpose was to find out the employees' attitude, awareness and skills in supporting fathers. The aim of the thesis was to strengthen the involvement of fathers in child protection when they are clients. This goal is supported by the Fatherhood Involvement cards we prepared based on the survey, which the employees got to use.</p> <p>In recent years, in our society, efforts have been made to change the role of fatherhood from supporting motherhood to more equal parenting. However, at the level of attitudes and actions, change is slower. In the social sector and especially in child protection, we play a key role in supporting families. Child welfare workers play a key role in supporting families towards more equal parenting. In the data base of our thesis, we learn about fathers' involvement, supporting fatherhood and equal parenting, as well as open up a little about child welfare open and foster care.</p> <p>We conducted a survey for Raudasmäki Sosiaalipalvelut Oy and the respondents were employees working in different units. Our first research question was, how is fathers' involvement and equality realized in child protection? Traditionally, fatherhood has been supportive of motherhood, but in recent years, the legislation has also been underpinned by an ideology of equality, the aim of which is the equality of parenthood. Other research questions were, what means could be used to support fathers' involvement in child protection work and what kind of tools do employees need to support fatherhood? We set out to find out these issues with a semi-structured survey addressed to the employees.</p> <p>The survey showed that paternity is not particularly supported in child protection. Some attitudinal activity was also visible, which does not confirm paternity. We prepared a tool for employees, Fatherhood support cards, to stimulate thoughts and examine and develop activities for more equal parenting and fatherhood support.</p>		

Key words

Fatherhood, child welfare, involvement, equality

TIIVISTELMÄ**ABSTRACT****SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	4
2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	5
2.1. Osallisuus	6
2.2. Isien osallisuus	7
2.3. Isyys ja isyyden tukeminen	8
2.4. Tasa-arvoinen vanhemmuus	9
2.5. Lastensuojelu ja sen asiakkuus	9
2.6. Sijaishuolto ja avopalvelut lastensuojelussa	10
2.7. Lastensuojelun palvelut Raudasmäen sosiaalipalvelut Oy:ssä	12
3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄ	12
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	13
4.1. Aiheen valinta ja aikataulu	14
4.2. Konstruktiivinen tutkimusote	16
4.3. Kysely tiedonkeruumenetelmänä	16
4.4. Kyselylomake	17
4.5. Aineiston analyysi	18
4.6. Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	18
5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET	19
5.1. Isien osallisuus	20
5.2. Tasa-arvoinen vanhemmuus	21
5.3. Isien tukeminen	24
5.4. Ammatillinen osaaminen	27
6 JOHTOPÄÄTÖKSET KYSELYN TULOKSISTA	30
6.1. Tasa-arvo	31
6.2. Ammatillaisen antama tuki isyyteen	31
6.3. Vertaistuki	32
6.4. Yhteenveto johtopäätöksistä	32
7 OPINNÄYTETYÖN KEHITTÄMISTYÖN TUOTOKSENA SYNTYNEET ISIEN OSALLISUUS -KORTIT	32
8 POHDINTA	35

LÄHTEET	33
LIITTEET	

KUVIOT

KUVIO 1. Swot-analyysi (Canva/Vähäsöyrinki 2024)	12
KUVIO 2. Opinnäytetyön aikataulu (Canva/Vähäsöyrinki 2024).....	12
KUVIO 3. Konstruktiivinen tutkimusote (Lukka 2014).....	13
KUVIO 4. Palveluihin osallistuminen	17
KUVIO 5. Syyt isien osallistumattomuuteen.....	18
KUVIO 6. Yhteydenotto lapsia koskevista asioista	19
KUVIO 7. Yhteydenottoon vaikuttavat asiat.....	20
KUVIO 8. Isien ja äitien erot kasvattajina.....	21
KUVIO 9. Isien tukeminen	22
KUVIO 10. Isien huomioiminen	22
KUVIO 11. Haasteet kohtaamisessa.....	23
KUVIO 12. Toiveet isiä kohtaan	23
KUVIO 13. Toiveet isiä kohdatessa	24
KUVIO 14. Resurssit isien kohtaamiseen	25
KUVIO 15. Ammattilaisten osaaminen isien osallisuuden vahvistamiseksi	25
KUVIO 16. Isille suunnattu toiminta	26
KUVIO 17. Toimenpiteet isien hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämiseksi	26
KUVIO 18. Mind map isien osallisuuden vahvistamiseksi.....	31

1 JOHDANTO

Isän rooli kasvattajana on muuttunut ja kasvatusvastuu on lisääntynyt viime vuosina. Tämä on noussut paljon esille myös yhteiskunnallisissa keskusteluissa ja poliittisissa päätöksenteoissa. Isällä voi olla nykyään enemmän paineita isänä olemiseen, mutta saako isät nykyajan isyyteen tarpeeksi tukea? Annammeko sosiaalialan työntekijöinä isälle tilaa ottaa vastuuta ja olla osallinen lapsen kasvattajana? Muistammeko ohjaavina työntekijöinä tai työpaikan esihenkilöinä huomioida isät tasavertaisena vanhempana suhteessa äitiin?

Lastensuojelun työntekijöiden kokemukset isyyden tukemisesta sekä isien osallistamisesta tasavertaisena vanhempana kiinnostavat meitä. Vähemmän on tutkittu työntekijöiden näkökulmaa isien osallisuudesta, eikä vastaan ole tullut erikseen isille suunnattuja työmenetelmiä, jotka tukisivat isien osallisuutta. Aiemmin opinnoissamme toteutimme lastensuojelun isille kyselyn, ja vastauksissa nousivat isien kokemuksina tasa-arvoisuuden puute ja isyyden tukemisen puute. Isät myös halusivat viettää aikaa enemmän lastensa kanssa. Työntekijöille tehdyn kyselyn perusteella saamme viitteitä siitä, nousevatko samat asiat esille työntekijöiden näkökulmasta ja mitkä asiat hankaloittavat isien osallisuutta. Aineistonkeruumenetelmänä käytämme puolistrukturoitua kyselyä. Lastensuojelun työntekijöille tehdyn kyselyn tulosten perusteella kehitämme toimintamallin tukemaan isien osallisuutta.

Tietoperustassa kerromme isyydestä, isyyden tukemisesta, osallisuudesta ja tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Avaamme myös lastensuojelun sijaishuoltoa sekä avopalvelua. Tilajana meillä on Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy, joka kiinnostui opinnäytetyömme aiheesta. Saamme alkaa työstämään heille innostavaa ja merkityksellistä aihetta isien osallisuudesta.

Tavoitteena opinnäytetyössämme on isien osallisuuden vahvistaminen. Tarkoituksena on teettää kysely työntekijöille, jossa kartoitamme työntekijöiden näkökulmia asiakasisien osallisuudesta, tasa-arvoisesta vanhemmuudesta sekä isyyden tukemisesta.

Tehtävänä on selvityksien pohjalta parantaa isien osallisuutta kehittämällä uusi toimintamalli eli uusi innovatiivinen konstruktio. Tämä toimintamalli olisi tukemassa tulevaisuudessa isien osallisuutta lastensuojelun asiakkuudessa ollessaan. Toivomme, että me saisimme olla auttamassa lastensuojelun työntekijöitä isien kohtaamisessa ja tukemisessa.

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Isät on perinteisesti nähty hyvin erilaisessa roolissa kuin äidit. Äidit ovat hoitaneet kodin ja lapsiin liittyvät asiat. Isät ovat tuoneet elannon taloon ja toimineet äitiyttä tukevana. Isille ei ole aina edes annettu mahdollisuutta osallistua lasten hoitoon ja kasvatukseen. Nykyään isät osallistuvat enemmän lastensa elämään. Monet yhteiskunnalliset päätökset ovat osaltaan alkaneet ohjata isiä osallistuvampaan rooliin. Yhteiskunnassamme on paljon alettu puhumaan tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Kuitenkaan aina perheiden kanssa työskentelevät ammattilaiset eivät kohtele isiä ja äitejä tasa-arvoisesti keskenään.

Isät ovat nykyään enemmän läsnä lastensa elämässä kuin ennen. Länsimaissa on äitiyden ja isyyden ajattelutapoja luonnehdittu niin, että kokonaisvastuu koskee äitiyttä ja isyys on äitiyttä avustavaa osittaista vanhemmuutta. Parhaimmillaan osallistuvin ja vahvin isyyden muoto on hoitava, aktiivinen ja sitoutunut isä. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012.) Tutkimukset, joissa on tutkittu osallistuvan isyyden vaikutusta, on noussut esiin se, että lapset hyötyvät monin eritavoin isästä, joka sitoutuu isyyteen vakavasti. Pojalla on enemmän samaistumis pintaa mieheen ja miehisyyteen, kun isä on lähellä ja tyttö voi turvallisesti tehdä tuttavuutta miesten maailman kanssa. (Huttunen 2001, 186.)

Teimme aiemmin opinnoissa kyselyn koskien isien kokemuksia isien osallisuudesta lastensuojelussa. Aikaisemmin tehdyn kyselystä saatujen tulosten perusteella nostimme opinnäytetyössämme tärkeimmiksi teemoiksi tietoperustaan isien osallisuuden, tasa-arvoisen vanhemmuuden sekä isien tukemisen. Opinnäytetyömme tietoperustassa käsittelemme isyyttä, osallisuutta, tasa-arvoista vanhemmuutta, isien tukemista sekä tasa-arvoista vanhemmuutta. Avaamme myös lastensuojelun sijaishuoltoa ja avopalvelua.

2.1. Osallisuus

Osallisuus on kuulluksi tulemistä omana itsenään ja kuulumista johonkin. Osallisuuden kokemus tulee siitä, kun kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Osallinen ihminen tulee kuulluksi ja pystyy vaikuttamaan elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin. Osallisuuden kokemus on yhteydessä siihen, miten suuren osan toimintakyvystään hän pystyy ottamaan käyttöönsä. Osallisuus on vahvasti yhteydessä hyvinvointiin ja se lisää turvallisuutta sekä uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin. Vähäisen osallisuuden tunteen taas on todettu liittyvän psyykkiseen kuormittuneisuuteen,

yksinäisyyteen ja huonoksi koettuun työkykyyn. Osallisuus voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: osallisuuteen omassa elämässä, osallisuuteen yhteisöissä ja vaikuttamisprosesseissa sekä osallisuuteen yhteisestä hyvästä. Osallisuus omassa elämässä on mahdollisuutta elää omannäköistä elämää. Ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa, mihin toimintaan ja palveluun osallistuu. Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisprosesseissa on mahdollisuutta kuulua tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin, vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin sekä saada tukea siihen. Osallisuus yhteisestä hyvästä on mahdollisuus yhdessä tekemiseen. Ihmisellä on mahdollisuus päästä nauttimaan yhteisestä hyvästä ja osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a.)

Osallisuus syntyy toiminnan, osallistumisen sekä vaikuttamisen kautta ja on ensisijaisesti tunneperäinen kokemus. Osallisuutta on hankala mitata tai arvioida objektiivisesti ja tarkasti, sillä siihen vaikuttavat asiakkaan kokemukset ja kuulluksi tuleminen. Osallisuuteen vaikuttavat asiakkaan ja työntekijän luottamussuhde, vuorovaikutustilanteet sekä turvallisuuden kokemus. Osallisuus ja vaikuttaminen ovat osa kansalaislainsäädäntöä ja demokratiaan perustuvaa kansalaislähtöisyyttä (Hujala & Taskinen 2020, 268).

Osallisuutta voidaan tarkastella myös sen vastakäsitteiden avulla, joita on yleisesti ajateltu olevan osattomuus, passiivisuus, syrjäytyneisyys ja vieraantuminen. Osattomuutta on ulkopuolisuuden kokemus sekä yhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista ja voimavaroista vaille jääminen. Passiivisuutta on yhteiskunnallinen osallistumattomuus ja kokemus siitä, ettei ihmisellä ole mitään vaikutusta poliittiseen päätöksentekoon. Syrjäytyminen on yhteiskunnan perustoimintojen ulkopuolelle joutumista. Vieraantuminen taas on suhteen kadottamista itseän, ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan. (Vuorenmaa 2016.)

2.2. Isien osallisuus

Isien osallisuutta voidaan tarkastella isien osallisuutena perheessä ja palveluissa. Nykyään puhutaan paljon isien osallisuudesta ja osallistumisesta. Isien osallisuuden vahvistamiseen pyritään lainsäädännön keinoin, mutta usein käytäntö ja asenteet tulevat tässä jälkijunassa.

Osallistuva isä osallistuu kotitöihin, lasten hoitoon ja kasvatukseen ja ottaa myös vastuuta lapsen liittyvistä asioista. Tämä on nähty jokseenkin olevan perinteisen isyyden vastakohta, mutta tulevaisuuden ja nykyajan isyyden ihanne. Isän sitoutuneisuutta voidaan tarkastella kolmen osatekijän

kautta. *Vuorovaikutuksella* tarkoitetaan isän ja lapsen sitoutunutta yhdessäoloa, kuten perushoitoa ja läksyissä avustamista. *Saatavilla ololla* tarkoitetaan sitä aikaa, jolloin isän huomio on muualla, mutta kuitenkin tarvittaessa läsnä. *Vastuullisuudella* tarkoitetaan isän vastuunottamista lapsen hyvinvoinnista, huolenpidosta ja hoidosta. Vastuullinen vanhempi tiedostaa ja tunnistaa lapsen tarpeet ja pystyy tekemään ratkaisuja lapsensa hyväksi. (Ekonen & Järvelä 2003.)

Isän osallistumisella perhe-elämään on erityinen merkitys lapsen kehitykselle. Suhde isään vaikuttaa lapsen kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Sitoutuneen isän on todettu vähentävän tyttöjen tunneongelmia ja poikien häiriökäyttäytymistä. Isän osallisuuden on todettu tukevan myös isän omaa hyvinvointia. (Katajisto, Laitinen, Lappeteläinen & Pitkänen 2020.)

2.3. Isyys ja isyyden tukeminen

Puhuessamme isästä tarkoitamme yleensä lapsen miespuolista vanhempaa. Perhemuotojen ja yhteiskunnan muuttuessa kuitenkin aina ei ole yksiselitteistä, kuka on isä. Miesvanhemmuus on jaettu neljään isyyden muotoon: biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen. Biologisella isyydellä tarkoitetaan miehen ja lapsen biologista suhdetta. Juridinen isyys sisältää lailliset oikeudet ja velvollisuudet suhteessa lapseen. Sosiaalinen isyys taas muodostuu lapsen kanssa elämisestä, asumisesta, vuorovaikutuksesta ja huolenpidosta. Psykologinen isyys pohjautuu tunteeseen ja kiintymykseen. Usein sama mies on näitä kaikkia isyyden muotoja. (Eerola & Mykkänen 2014, 10-12.)

Kautta aikojen osa miehistä ovat olleet isiä, mutta viime aikoina isyyttä on tarkasteltu erityisellä tavalla ja siitä on keskusteltu niin politiikassa kuin lehtienkin palstoilla. Isyyttä on tarkasteltu pitkälti erilaisten jaottelujen kautta; puhutaan läsnä- ja poissaolevista isistä, perhe- ja työkeskeisistä isistä, tunteettomista ja tunteellisista isistä tai vastuullisista ja vastuuttomista isistä. Tavallista on, että isyys esitetään äitiyttä vähäisempänä vanhemmuutena. Aiemmin isien omat pohdinnat eivät ole näkyneet julkisuudessa, mutta viime aikoina niitä on tullut yhä enemmän esille esimerkiksi blogien ja sosiaalisen median kautta. Viime vuosien aikana perheammattilaisten osaamisen keskeiseksi osaksi on tullut isyydestä puhuminen ja isyyden tukeminen. (Eerola & Mykkänen 2014, 7-10.)

Sosiaaliselta verkostolta saatu tuki edistää isien myönteistä käsitystä itsestään kasvattajana ja vanhempana. Tutkimuksissa on yleensä tutkittu sosiaalista verkostoa ja sen merkitystä koko perheen näkökulmasta. Isien tukiverkostoja ja tukikokemuksia taas on tutkittu vähemmän. Ystävät ovat monella

tavalla tärkeitä isille, etenkin heidän tuomastaan mahdollisuudesta keskustella isyydestä. Isät haluavat pohtia isyyttään erityisesti toisten isien kanssa. Monien isien kokemukset osoittavat, että neuvoloiden isien kohtaamisessa olisi vielä parannettavaa. Isät ovat usein tyytyväisiä neuvolapalveluihin odottaessaan esikoistaan, mutta poistuvat neuvolapalveluista vauvan ensimmäisen vuoden aikana. Isät usein kokevat tarpeelliseksi heille suunnatun vertaistoiminnan. Osa isistä kokee jäävänsä kokonaan vaille tukea lapsen hoito- ja kasvatuskysymyksissä. (Lähteenmäki & Neitola 2014, 65-74.)

Eri sukupuoliin liitetään erilaisia odotuksia ja niin myös isiltä ja äideiltä odotetaan erilaista käyttäytymistä. Monesti sukupuoli myös määrittelee sen, miten ihminen ja vanhempi tulee kohdatuksi. Tämä voi näkyä esimerkiksi perheille suunnatuissa palveluissa. On väitetty, että palveluissa miesten kohtaamisia leimaa ongelmakeskeisyys. Joidenkin ammattilaisten mukaan äitiyteen ei kajota yhtä herkästi kuin isyyteen, vaikka ongelmia olisikin. Erityisesti palveluja kehitettäessä olisi tärkeää miettiä, ohjaako toiminta molempien vanhempien tasavertaisuuteen. Usein tasavertaisuuden syntyminen on hyvin pienestä kiinni esimerkiksi tervehtiessä tai molempien vanhempien kirjaamisessa yhteyshenkilöksi. (Katajisto ym. 2020.)

2.4. Tasa-arvoinen vanhemmuus

Vanhemmuuden tärkeimpiä tehtäviä on vastata lapsen fyysisiin, psyykkisiin ja emotionaalisiin tarpeisiin johdonmukaisesti. Lapsen tulisi saada lepoa, ravintoa, hoivaa, hellyyttä ja nähdyksi tuleamista. Lapselle on tärkeää luottaa vanhemman läsnäoloon tarvittaessa. Rajojen asettaminen ja vanhemman pysyminen aikuisena tuovat lapselle turvan tunnetta. Edelleen joissain perheissä isän rooli on äitiä avustavaa vanhemmuutta. Isällä tulisi kuitenkin olla yhtäläinen oikeus ja velvollisuus tasavertaiseen vanhemmuuteen kuin äidilläkin. Isän osallistumista tulisi pitää normaalina asiana, mutta toisaalta ympäristön tulisi tukea isää osallistuvaan tasavertaiseen vanhemmuuteen. (Mieli 2022.)

Perhelainsäädännön taustalla olevaa ideologiaa voidaan kuvailla *tasa-arvoideologiaksi*. Lähtökohtana on, että perhe ja työelämä kuuluvat molemmille sukupuolille ja molemmat ovat niistä yhtä lailla vastuussa. Tämä tarkoittaa, että korostetaan ennen kaikkea molempien sukupuolien yhtäläisyyksiä, eikä erot oikeuta automaattisesti sukupuolten erilaiseen kohteluun lainsäädännössä. Tasa-arvoideologian ajatuksena on myös yksilöllisyys ja ajatus siitä, että aikuinen ihminen on vastuussa itsestään. (Nieminen 2013, 81-87.)

2.5. Lastensuojelu ja sen asiakkuus

Vastuu lapsen hyvinvoinnista ja kasvatuksesta on aina ensisijaisesti lapsen vanhemmilla. Lastensuojelun asiakkuus yleensä tarkoittaa, että perheellä on jonkinlaista erityistä avun ja tuen tarvetta. Lastensuojelulain mukaan lastensuojelun tarkoitus on turvata lapsen turvallinen kasvuympäristö, lapsen kehitys sekä oikeus erityiseen suojeluun. Lastensuojelua toteutetaan avohuollon tukitoimilla, sekä kiireellisen sijoituksen ja huostaanoton avulla, joihin liittyvät myös sijaishuolto ja jälkihuolto. Lastensuojelulaki määrittelee lastensuojelun asiakkuuden alkavan, kun sosiaalityöntekijä arvioi, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat tai vaihtoehtoisesti lapsi itse omalla toiminnallaan vaarantaa terveyttään ja kehitystään. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lasten hyvinvointia edistetään ja ongelmia ehkäistään monella erilaisella toimella. Lastensuojelulaki näkee lastensuojelun laajasti: erilaisilla toimilla ehkäistään varsinaisen lastensuojelun tarvetta ja ehkäisevällä lastensuojelulla tarjotaan tukea ja apua riittävän varhain ongelmien välttämiseksi. Neuvolalla, päivähoidolla ja koululla on merkittävä tehtävä ehkäisevän työn toteutumisessa. Yhteiskunnan on tuettava vanhempia kasvatustehtävässä, mutta tarvittaessa myös ohjattava lastensuojelun piiriin. Lastensuojelulla on kolme perustehtävää: lapsen kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojeleminen. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan silloin, kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina. Hyvinvointialueet vastaavat lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun järjestämisestä. Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun kuuluvat asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, kiireellinen sijoitus ja huostaanotto, sekä sijaishuollon ja jälkihuollon järjestäminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.)

Lasten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että isät osallistuvat lastensa elämään ja lastensuojelun työskentelyyn. Osallisuuden kokemuksen syntyminen on olennaista, jotta osallistumisella on merkitystä. Lapsen vanhemmat ovat tärkeä osa lastensuojelun työskentelyä. He ovat oikeutettuja palveluihin ja parhaimmillaan osallistuvia ja osallisuutta kokevia. Lapsella on oikeus kumpaankin vanhempansa. Lastensuojelussa tulee työskennellä yhdessä vanhempien kanssa ja vanhemmuutta tukien. (Huttunen 2022.)

2.6. Sijaishuolto ja avopalvelut lastensuojelussa

Jos lapsi ja perhe tarvitsevat tuekseen ulkopuolista apua, perusperiaatteena on tarjota aina lievintä mahdollista tukea ja keinoa. Tällaisia lievimpiä keinoja lastensuojelussa kutsutaan avohuollon tukitoimiksi. Jos avohuollon toimet eivät riitä, vasta sitten tarjotaan sijaishuollon toimia. Lastensuojelun toimien taustalla on aina lapsen etu. Vanhemmat ovat lastensuojelulain mukaan ensisijaisessa vastuussa lapsestaan, mutta heillä on oikeus saada yhteiskunnalta apua. Yhteiskunnan tavoitteena on ensisijaisesti tukea perheitä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta vanhemmat suoriutuisivat kasvatuksesta itse. Kuitenkin tilanteissa, joissa vanhempi ei pysty lapsestaan huolehtimaan, on yhteiskunnan velvollisuus puuttua tilanteeseen. Lastensuojelun tehtävä on turvata lapsen hyvinvointi. Ensisijaisesti apua tarjotaan vapaaehtoisesti, mutta joskus lastensuojeluviranomaisten täytyy vanhempien tahdon vastaisesti ryhtyä toimiin lapsen suojelemiseksi. (Lastensuojelun keskusliitto 2024.)

Suurin osa lastensuojelun työstä toteutetaan avohuollon tukitoimina. Jos lapsi ja perhe tarvitsevat tukea, laaditaan asiakassuunnitelma yhdessä lapsen ja perheen kanssa, johon kirjataan mihin apua tarvitaan ja millaista apu on. Suunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa ja katsotaan mitä on sovittu ja arvioidaan, onko tuesta ollut apua. Lastensuojelun avohuollon tukitoimia voivat olla mm. tehostettu perhetyö, taloudellinen tuki, hoito- ja terapiapalvelut, perhekuntoutus ja lapsen lyhytaikainen sijoitus. Perhekuntoutus on kuntouttavaa toimintaa koko perheelle ja tapahtuu laitoksessa joko ympärivuorokautisesti tai päivämuotoisesti. Perhekuntoutuksen tavoitteena on vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja perheen omien voimavarojen vahvistaminen, sekä lapsen kasvuolosuhteiden turvaaminen. Avohuollon sijoitus on aina vapaaehtoinen. Tällöin lapsi tai koko perhe voidaan sijoittaa hetkeksi pois kotoa. Lapsi voi asua jonkin aikaa muualla esimerkiksi vanhempien kanssa kiristyneiden välien takia. Koko perhe voi muuttaa laitokseen esimerkiksi vanhemman mielenterveys- tai päihdeongelmien kuntoutumisjakson ajaksi. (Lastensuojelun keskusliitto 2024.)

Lapsen olosuhteet turvataan sijaishuollon avulla silloin, kun lapsi ei ole turvassa itseltään tai kotonaan, eikä tilanteeseen voida vaikuttaa muilla keinoin. Sijaishuolto tarkoittaa lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella, mutta sijoitus ei aina välttämättä tarkoita huostaanottoa. Lapsi voi olla huostaanotettu, sijoitettu kiireellisesti tai hallinto-oikeuden määräyksellä. Kun lapsi on välittömässä vaarassa, lastensuojelun on haettava lapsi turvaan, mikä tarkoittaa kiireellistä sijoitusta. Kiireellinen sijoitus on aina väliaikaista ja se voidaan tehdä myös huolimatta lapsen tai vanhemman vastustuksesta. Kiireellisen sijoituksen aikana perheen tilanne ja avun tarve selvitetään. Tavoitteena on aina lapsen turvallinen kotiinpaluu. Kuitenkin jos arvioidaan, ettei lapsen palaaminen kotiin ole turvallista, aletaan valmistella huostaanottoa. Huostaanotto on aina viimesijainen vaihtoehto. Yleensä ennen huostaanottoa lasta ja perhettä on yritetty auttaa monin eri tavoin. Huostaanotto tarkoittaa, että lapsesta pidetään huolta

hänen oman kotinsa ulkopuolella. Huostaanotolla ei katkaista yhteyttä lapsen ja vanhempien välillä. Yhteydenpitoa vanhempiin voidaan rajoittaa vain, jos siitä on perustellusti haittaa lapselle. Huostaanotto on voimassa aina vain niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee ja katkeaa viimeistään silloin, kun lapsi täyttää 18 vuotta. (Lastensuojelun keskusliitto 2024.)

2.7. Lastensuojelun palvelut Raudasmäen sosiaalipalvelut Oy:ssa

Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy on Pohjois-Pohjanmaalla sijaitseva lastensuojelun palveluita tuottava yritys, jossa työskentelee noin 40 työntekijää. Palveluita tuotetaan lapsille, nuorille ja perheille neljässä toimintayksikössä. Villamiina ja Viljami ovat lastensuojeluyksiköitä, Vaapukka lyhytaikaisen hoidon yksikkö ja Vanamo on perhepalveluyksikkö, joka tarjoaa perheiden ja nuorten palveluita. (Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy 2024.)

Villamiina ja Viljami ovat seitsenpaikkaisia maaseudulla sijaitsevia lastensuojeluyksiköitä. Viljamiin ohjataan lasten kiireelliset sijoitukset ja sen yhteydessä on viisi tukikotipaikkaa tukea tarvitseville lapsille. Jokaiselle lapselle on oma tilava huone ja lisäksi yhteisinä tiloina on sauna ja pesutilat, harrastetiloja ja erilaisia toiminnallisia tiloja. (Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy 2024.)

Vaapukka on kuusipaikkainen lyhytaikaisen hoidon yksikkö. Vaapukka toimii lyhytaikaisen sijoituksen paikkana ympäri vuorokauden. Vaapukassa tarjotaan tukea tarvitseville lapsille tukitoimintaa. (Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy 2024.)

Vanamossa toteutetaan perhekuntoutusta avohuollon palveluna. Perhe voi muuttaa asumaan perheasuntoon, tai palvelu voidaan toteuttaa kotiin tehtävänä avoperhekuntoutuksena. Perhekuntoutus on terapeutista työskentelyä, joka edistää lapsen ja perheen hyvinvointia. Perhekuntoutus on yksilöllisen suunnitelman mukaista vanhemmuuden ja perheen kokonaisvaltaista arviointia ja kuntoutusta. Perheen omatoimisuutta ja vastuunottoa pyritään vahvistamaan kaikissa toiminnoissa vahvuuksiin ja voimavaroihin keskittyvällä työotteella. Perhekuntoutus varmistaa lapsen ikätasoisien hoivan ja turvallisen kehityksen. Perhetyötä tarjotaan myös kotiin vietävänä palveluna. Vanamossa järjestetään myös lapsen ja vanhemman välisiä valvottuja ja tuettuja tapaamisia, sekä valvottuja vaihtoja. (Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy 2024.)

Sekä sijoituksen aikana, että tukikotipäivinä toiminta tapahtuu perhettä tukien ja perheen voimavaroja vahvistaen. Kouluikäiset lapset käyvät koulussa ja pienemmille lapsille järjestetään päivän ajalle virikkeellistä toimintaa. Asiakassuunnitelmapalaverissa sovitaan toiminnan tavoitteista ja keinoista tavoitteiden saavuttamiseksi. Lapsi on kaiken toiminnan keskiössä. (Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy 2024.)

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄ

Tavoitteena opinnäytetyössämme on isien osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa asiakkaana ollessaan. Haluamme tällä opinnäytetyöllä olla vahvistamassa isien osallisuutta ja tutustua syvällisemmin isien osallisuuden kokemukseen, sen syntyyn ja sen haasteisiin työntekijän näkökulmasta. Tulevaisuudessa työskentelemme varmasti myös jollain tasolla isienkin kanssa sosionomina ollessamme. On tärkeää huomioida molemmat vanhemmat, jotta asiakkaan osallisuuden kokemus on tasapuolinen riippumatta siitä, onko hän lapsen äiti vai isä.

Tarkoituksena on lastensuojelun työntekijöille tehdyn kyselyn avulla selvittää työntekijöiden kokemuksia isien osallisuudesta, isyyden tukemisesta ja tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Kyselyssä on useita teemoja, joista ainakin nämä edellä mainitut teemat ovat nousseet isien kokemusten pohjalta avainasioiksi ja näissä teemoissa on koettu haasteita tai pettymyksiä. Lisäksi haluamme selvittää työntekijöiden asennetta, tietoisuutta ja osaamista isien tukemiseen.

Tehtävänä on selvityksien pohjalta parantaa isien osallisuutta kehittämällä uusi toimintamalli eli uusi innovatiivinen konstruktio. Toivomme löytävämme työntekijöiden vastausten perusteella viitteitä siihen, millä keinoin tai millaisilla työmenetelmillä isien osallisuutta voitaisiin vahvistaa. Toivomme, että tällä uudella konstruktioilla saadaan isien osallisuuden kokemusta parannettua ja siitä olisi hyötyä työyhteisössä.

Opinnäytetyömme tärkeimmät tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten isien osallisuus ja tasa-arvo toteutuu lastensuojelussa?
2. Millä keinoilla isien osallisuutta voisi tukea lastensuojelutyössä?
3. Millaisia työkaluja työntekijät tarvitsevat isyyden tukemiseen?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

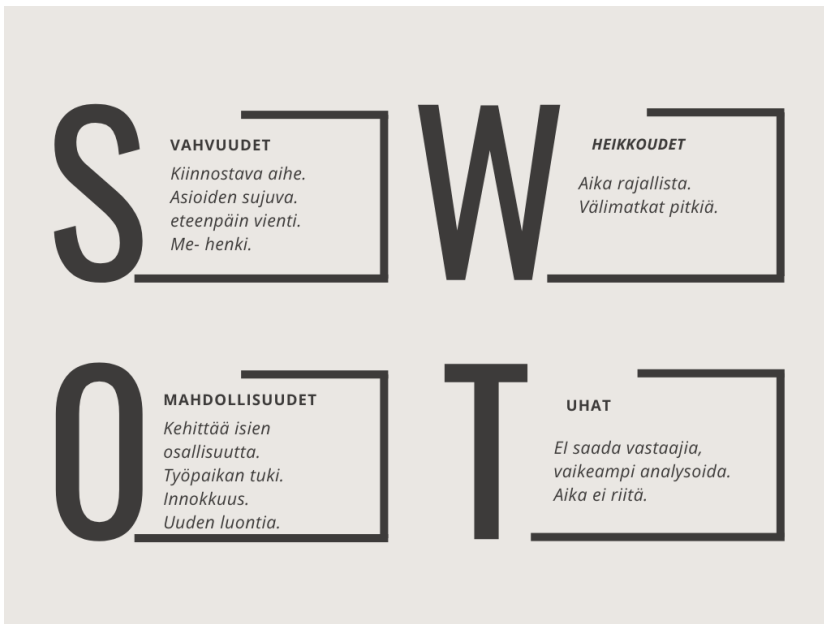
Tutkimuksen tekeminen voidaan jakaa viiteen eri vaiheeseen, jotka ovat ideataso, sitoutuminen, toteuttaminen, kirjoittaminen ja tiedottaminen. Tutkimuksen kannalta ratkaisevat päätökset tehdään ideatasolla ja sitoutumisessa. Ratkaisuja saatetaan kuitenkin joutua muuttamaan ja pohtimaan vielä toteuttamisvaiheessa, etenkin kun tutkimus tehdään laadullisena tutkimuksena ihmisille. (Vilka 2021, 56.)

4.1. Aiheen valinta ja aikataulu

Tutkimus lähtee liikkeelle aiheen valinnalla. Aiheen valinta on ennen kaikkea eettinen kysymys. Eettiseen pohdintaan kuuluu selkeyttä, kenen ehdoilla tutkimusta tehdään ja miten tutkimuskohde määritellään. Tutkimusaiheen valintakriteereinä ovat muun muassa miten kiinnostava, sopiva ja yhteiskunnallisesti merkittävä aihe on, sekä miten tutkimus on toteutettavissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Lähdimme hyvin avoimin mielin pohtimaan opinnäytetyömme aihetta. Tulevan opinnäytetyömme aiheen pohdintaa teimme jo aiemmin opinnoissa toteutetun kyselyn, koskien isien kokemuksia isien osallisuudesta lastensuojelussa, yhteydessä. Meille oli melko selvää, että haluamme aikaisemmin saatua tietoa hyödyntää ja jatkaa opinnäytetyössämme. Heittelimme toisillemme ideoita itseämme kiinnostavista ajankohtaisista aiheista ja päädyimme kysymään, kiinnostaako aihe Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy:tä. Keskusteltuamme keväällä 2024 työelämän edustajan kanssa aiheemme muodostui isyyden ympärille melko pian. Keväällä 2024 saimme valmiiksi aiempiin opintoihimme kuuluvan kyselyn, joka kohdistui Raudasmäen Sosiaalipalveluiden asiakasperheiden isille.

Oli luontevaa jatkaa tästä laajentamalla kyselyä suuntaamaan kysely lastensuojelun työntekijöille, jolloin saimme kattavamman kuvan isien osallisuuden haasteista ja pystyimme löytämään teemat, jotka nousevat kyselyn perusteella. Isille suunnatussa kyselyssä nousi esiin isien tukemisen puute, tasa-arvoinen vanhemmuus sekä isien ja lasten yhteinen tekeminen. Samalla mietimme swot-analyysin (KUVIO 1.) avulla minkälaisia uhkia ja heikkouksia meidän tulevassa opinnäytetyöskentelyssämme voisi nousta esiin ja millä vahvuuksilla ja mahdollisuuksilla saamme uhat ja heikkoudet käännettyä positiivisuuden puolelle.

KUVIO 1. Swot-analyysi (Canva/Vähäsöyrinki 2024)

Keskustelussamme työelämän edustajan kanssa pohdimme ja rajasimme tutkimusjoukkoamme. Päädyimme toteuttamaan kyselytutkimuksen Webropolin kyselylomakkeen avulla kaikille Raudasmäen Sosiaalipalvelujen työntekijöille, joita on noin 40. Tutkimusluvut allekirjoitettiin kesäkuussa 2024. Samalla suunnittelimme aikataulua (KUVIO 2.) opinnäytetyöskentelyllemme. Kesän 2024 aikana tutustuimme aiheitamme koskevaan teoriaan ja valmistimme kyselylomakkeen. Kyselylomake lähetettiin syyskuussa 2024. Yhden kerran lähetimme muistutusviestin, jotta saisimme mahdollisesti lisää vastauksia kyselyymme.

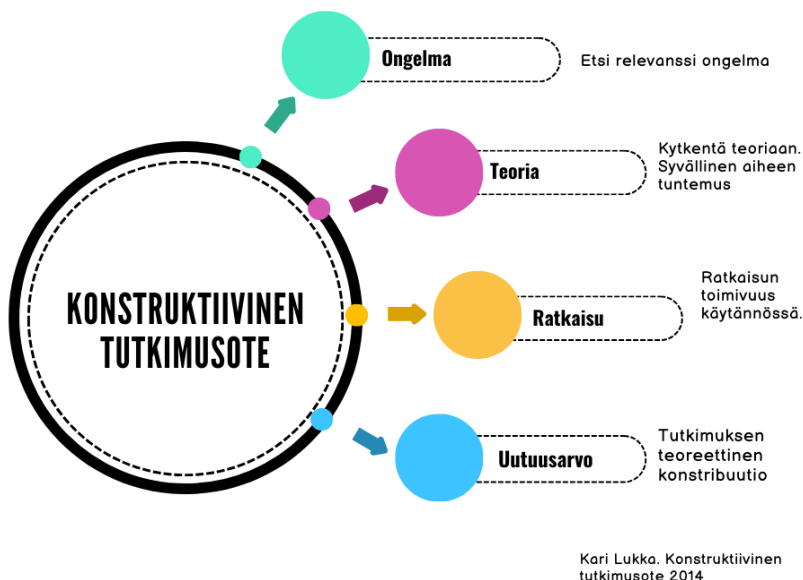

KUVIO 2. Opinnäytetyön aikataulu (Canva/Vähäsöyrinki 2024)

4.2. Konstruktiivinen tutkimusote

Opinnäytetyömme on konstruktiivinen tutkimus, joka sopii hyvin tutkittaessa ammattilaisten kokemuksia isien kanssa työskentelystä, sekä kehitettäessä uutta menetelmää työskentelyyn. Konstruktiivinen tutkimus on innovatiivinen uutta luova tutkimusmetodologia, jossa luodaan uusi konstruktio vastaamaan ongelmaan/tarpeeseen (Lukka 2014). Kyselystä saatujen tulosten perusteella kehitämme esille nousevien ongelmien/haasteiden pohjalta toimintamallin tai menetelmän tukemaan isien osallisuutta ja vastaamaan tavoitteeseen isien osallisuuden lisäämiseen.

Konstruktiivinen tutkimus soveltuu hyvin innovaatioiden ja konkreettisten tuotosten tekoon. Konstruktiivinen tutkimus etenee ongelmasta teoreettisen ja käytännöllisen tiedon hankkimiseen ja ratkaisujen laatimiseen, sekä niiden tarkasteluun (KUVIO 3.). Konstruktiivinen tutkimusote keskittyy käytännön ongelmiin, jotka on syytä ratkaista. Tarkoituksena on tuottaa innovatiivinen konstruktio, opinnäytetyössämme uusi menetelmä isien kanssa työskentelyyn, joka vastaa käytännön elämän ongelmaan ja on kytketty olemassa olevaan teoretietoon. (Lukka 2001.)

KUVIO 3. Konstruktiivinen tutkimusote (Lukka 2014)

4.3. Kysely tiedonkeruumenetelmänä

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä on tapa tutkia tietoa numeerisesti. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kysymyksinä ovat kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. Tulokset esitellään numeroina ja tutkija selittää olennaisen tiedon sanallisesti. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tyypillisesti mitataan, jäsenellään ja käytetään mittareita ja esitetään asioita numeroin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineiston keräämisessä käytetään usein kyselyä. (Vilka H. 2007, 14-17.)

Opinnäytetyössä määrällisenä tutkimusmenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua kyselylomaketta. Kyselyssä oli suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Kyselyn lopuksi kysyttiin vastaajan halukkuutta osallistua kyselyä täydentävään haastatteluun. Kysely lähetettiin Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy:n perhepalveluiden johtajalle, joka välitti kyselyn kaikille työntekijöille. Kyselyn vastauksien pohjalta laadimme haastattelukysymykset ja haastatteluun halusi osallistua vain yksi työntekijä. Siksi päätimme jättää haastattelun tekemättä ja keskittyä entistä tarkemmin kyselyn vastauksiin.

4.4. Kyselylomake

Sähköinen kysely tehtiin Webropol-ohjelmalla ja lähetettiin Raudasmäen Sosiaalipalveluissa toimivalle esimiehelle, joka lähetti kyselyn noin neljällekympenelle työntekijälle. Kysely oli puolistrukturoitu kyselylomake, joka sisälsi monivalintakysymyksiä, sekamuotoisia kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä.

Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja itse lukee kysymyksen ja vastaa siihen kirjallisesti. Tällainen aineiston kerääminen soveltuu hyvin hajallaan olevalle joukolle ja käsiteltäessä arkaluontoisia kysymyksiä. Etuna kyselylomakkeessa on vastaajaan anonyymius. Haittana taas voi olla riski vastausprosentin jäämisestä alhaiseksi, kuten meidän kyselyssämme kävi. (Vilka 2021.)

Tutkimussuunnitelmasta löytyy perusta kyselylomakkeen suunnittelulle. Kyselyssä tulisi kysyä vain asioita, joita tutkimussuunnitelmassa kerrotaan tutkittavan. Näin tutkimussuunnitelma ja kyselylomake ovat jatkuvasti yhteydessä toisiinsa tutkimusprosessissa. Kysymykset kyselylomakkeella voivat olla monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä ja sekamuotoisia kysymyksiä. Monivalintakysymyksissä asetetaan vastaajalle valmiit vastausvaihtoehdot. Avoimissa kysymyksissä

vastaamista rajoitetaan mahdollisimman vähän. Niiden avulla pyritään saamaan spontaaneja mielipiteitä vastaajilta. Sekamuotoisissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista on annettu, mutta mukana on myös yksi tai useampi avoin kysymys. Sekamuotoista kysymystä on hyvä käyttää silloin, kun ei varmuudella voida tietää kaikkia vastausvaihtoehtoja. (Vilka 2021.)

Kyselylomake täytyy aina testata ennen varsinaista kyselylomakkeen lähettämistä kohderyhmälle. Testaaminen tarkoittaa, että muutama ihminen täyttää kyselylomakkeen arvioiden sitä kriittisesti (Vilka 2021.) Lähetimme kyselylomakkeen neljälle testivastaajalle ja muokkasimme kyselyä heidän kriittisen arviointinsa jälkeen selkeämpään muotoon. Tämän jälkeen lähetimme kyselylomakkeen Raudasmäen Sosiaalipalvelujen esimiehelle, joka lähetti sen kaikille työntekijöille.

4.5. Aineiston analyysi

Tutkimuksesta saatuun aineistoon perehdyttiin perusteellisesti. Aineisto luettiin läpi useaan kertaan ja sieltä etsittiin tarkasti tutkimuskysymyksiin vastaavia teemoja. Kyselyssä sekä avoimet kysymykset että muut kysymykset analysoitiin teemoittelun avulla. Teemoittelu on yksi tutkimuksen analyysimenetelmä, jota voidaan pitää yhtenä sisällönanalyysimuotona. Teemoittelussa nostetaan esiin tutkimuksen kannalta olennaisia asiakokonaisuuksia (Juhila 2021.)

Jaoin kyselytutkimuksen vastaukset neljään eri teemaan: isien osallisuus, tasa-arvoinen vanhemmuus, isien tukeminen ja ammatillinen osaaminen. Näiden teemojen kautta pyrimme ymmärtämään eri osa-alueita käsiteltävästä asiasta. Analysoimme työntekijöiden vastauksia määrinä ja pyrimme etsimään tutkimuskysymyksiimme vastauksia. Analyysin pohjalta lähdimme kehittämään työkalua työntekijöiden käyttöön. Tässä työkalussa tulee myös kaikki teeman aiheet esille.

4.6. Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksella on arvoa vain, jos se tehdään rehellisesti ja eettisesti kestävästi. Tutkimusprojektin tuloksiin ei voi luottaa, jos on aihetta epäillä tutkijoiden rehellisyyttä. Tutkimuksen eettisyyttä tarkasteltaessa voidaan arvioida tutkijoiden arvoja ja rehellisyyttä, mutta myös tutkijoiden tutkimukseen osallistuvien henkilöiden kohtelua. (Walliman 2011, 42-43.) Kaikkien tutkimusten on seurattava yleisiä eettisiä periaatteita. Tutkimukseen liittyvien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta täytyy kunnioittaa. Tutkimuksesta ei saa myöskään aiheutua minkäänlaista haittaa ihmisille, yhteisölle tai tutkimuskohteille. Kaikilla tutkimukseen osallistuvilla on vapaus osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti, mutta myös kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019.) Tämän toimme ilmi kyselyn saatekirjeessä.

Opinnäytetyöskentelyssä huolehdimme etiikasta ja vastuullisuudesta tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaisesti. Opinnäytetyöhön haimme aluksi tutkimuslupaa. Teimme yhdessä työelämän edustajan kanssa tarvittavat sopimukset. Opinnäytetyössä huomioimme jokaisessa vaiheessa etiikan ja luotettavuuden. Kysely työntekijöille tehtiin niin, että vastaajia ei pystytä tunnistamaan ja osallistuminen oli vapaaehtoista. Tietosuojaus huomioitiin kyselyä tehdessä, kyselyn aikana ja vastaukset hävitettiin analysoinnin jälkeen oikeaoppisesti. Koemme tutkimuskysymystemme ja kyselyn kysymysten tukevan hankkimaamme teoriatietoa. Tutkimuksessa vastaukset käsiteltiin täysin nimettömänä ja ne julkaistiin ilman tunnistusmerkkejä, jottei vastaajia voida tunnistaa lopputuoksessa. Suorat vastaukset kyselyyn olisimme tarvittaessa muokanneet, jos niissä olisi ollut henkilöllisyyden paljastumisen vaaraa.

Luotettavuuden arviointi on osa koko tutkimusprosessia. Tutkijan tehtävä on jatkuvasti tarkastella toimintatapoja suhteessa tutkimustehtäviin ja pohtia valintojen perusteltavuutta (Vilka 2021, 185.) Olemme pyrkineet toimimaan neutraalisti, mutta olemme tiedostaneet omien asenteiden ja ajatusten vaikutusta prosessiin. Olemme pohtineet ja peilanneet ajatuksia ja asioita yhdessä, mikä mielestämme lisää opinnäytetyömme luotettavuutta. Olemme pyrkineet arvioimaan käyttämämme lähteet luotettaviksi ja pyrkineet lähteiden käytössä tarkkuuteen. Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan on kehittänyt meidän kriittistä ajatteluaamme.

Opinnäytetyömme kehittämisen tuotoksena luotiin korttipakka työntekijöiden käyttöön. Korttien kuvien suunnittelussa huomioimme yksityisyyden suojan ja kysyimme luvat kuvauksissa olemiseen. Huolehdimme, että jokaisesta lainaamastamme tekstistä on lähdemerkinnät ja viittaukset oikein.

5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomake (LIITE 2) lähetettiin saatekirjeen (LIITE 1) kera noin 40 Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy:n työntekijälle, joista 10 vastasi kyselyyn. Vastausprosentiksi tuli näin ollen 25 % perusjoukosta. Kysely oli laaja ja se sisälsi yhteensä 22 erilaista kysymystä ja 49 erilaista vastausvaihtoehtoa.

Vastaajista 3 työskenteli Viljamissa, 3 Vanamossa, 2 Villamiinassa ja 2 avotyössä. Taustakysymyksen vastaus ei antanut tutkimuksen kannalta oleellista tietoa, mutta saimme hahmotettua, onko vastaajissa eri yksiköissä työskenteleviä. Taustakysymyksen myötä pystyimme myös pohtimaan, miten eri yksiköissä työskentely mahdollisesti voi vaikuttaa joidenkin kysymysten vastauksiin.

Tutkimustuloksissa esittelemme kaikki vastaukset jaoteltuina neljään osa-alueeseen: isien osallisuuteen, isien tukemiseen, tasa-arvoiseen vanhemmuuteen, sekä ammattilaisen osaamiseen.

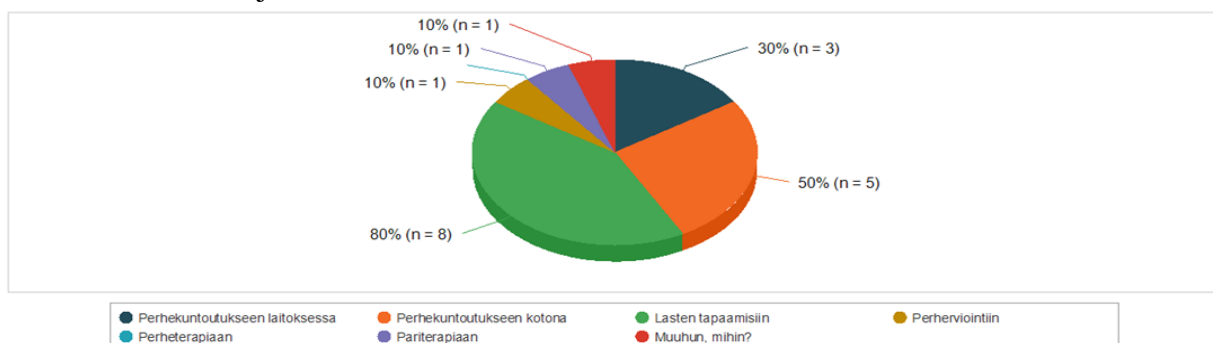
5.1. Isien osallisuus

Näissä kysymyksissä selvitimme, mihin palveluihin isät osallistuvat ja toisaalta syitä isien osallistumattomuuteen. Kysymyksessä 2 (LIITE 2) kysyimme kuinka usein isät osallistuvat palveluihin. Vastaajista 7 vastasi, että isät osallistuvat useasti ja 3, että satunnaisesti. Vaihtoehtona oli neljä eri määritettä.

Kysymyksessä 3 (KUVIO 4.) kartoitettiin, mihin palveluihin isät osallistuvat eniten.

Vastausvaihtoehdoista pystyi valita kolme erilaista palvelumuotoa.

Millaisiin palveluihin isät osallistuvat eniten? Valitse enintään kolme vaihtoehtoa.
Vastaajia: 10, Vastausten määrä: 19

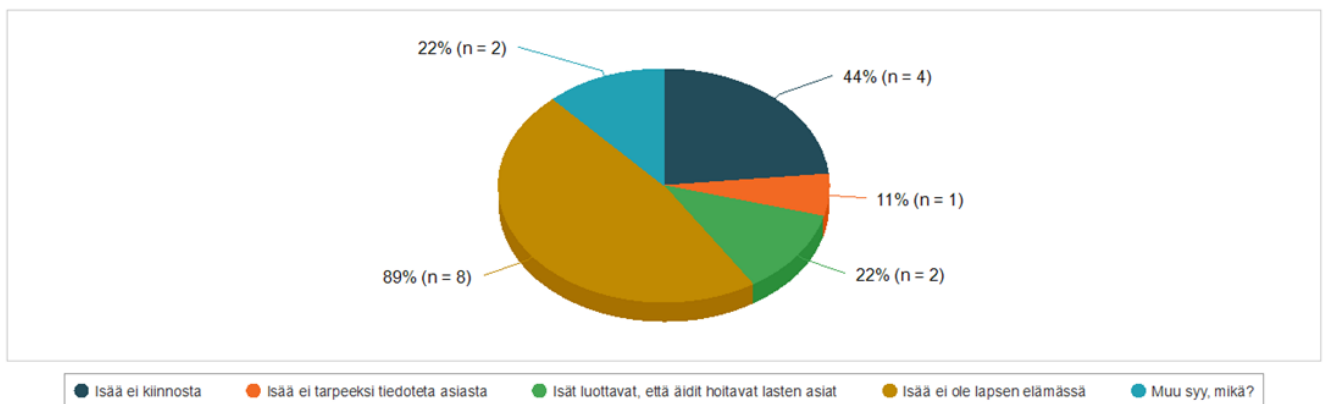

KUVIO 4. Palveluihin osallistuminen

Kysymyksessä 4 (KUVIO 5.) kartoitimme työntekijöiden ajatuksia syistä isien pois jäännille palveluista. Suurimmaksi syyksi nousi isän poissaolo lapsen elämästä ja toiseksi isän kiinnostamattomuus. Kaksi vastaajaa oli vastannut isien luottavan äitien hoitavan lasten asiat ja yksi vastaaja kertoi syyksi, ettei isää tiedoteta tarpeeksi asiasta. Vastauksessa muuksi syyksi oli vastattu: *“Joskus pelkästään perheen isä käy työelämässä sekä työkiireet.”*

Jos isät eivät osallistu niin mikä siihen on mielestäsi syynä? Valitse enintään kaksi vaihtoehtoa.

Vastaajia:10, Vastausten määrä: 17

KUVIO 5. Syyt isien osallistumattomuuteen

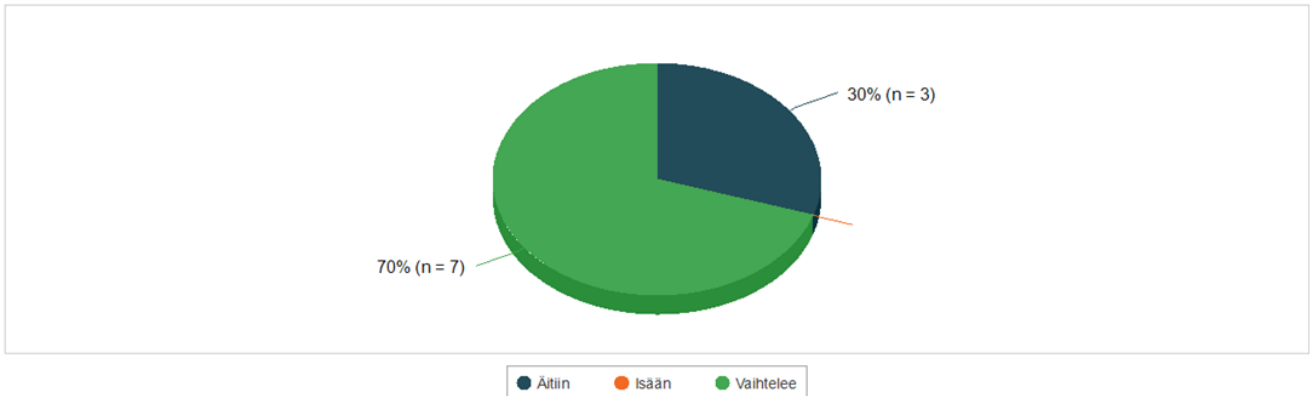
Näiden vastausten perusteella voimmekin todeta, että jos lapsen elämässä on isä, hän pääsääntöisesti osallistuu lapsen tapaamisiin ja joskus myös muihin toimintoihin. Joskus on myös niin, että isää ei syystä tai toisesta kiinnosta lapsen asiat, tai isä luottaa äidin hoitavan lapseen liittyvät asiat. Myös isille lapsen asioista tiedottamisessa voisi olla parannettavan varaa. Vastaukset antavat meille aihetta pohtia, miten toisimme työntekijöille tehtävässä materiaalissa esille, miten isien osallisuutta voisi edistää.

5.2. Tasa-arvoinen vanhemmuus

Näissä kysymyksissä selvitimme isien ja äitien tasa-arvoisuutta vanhempina lastensuojelun palveluissa ja perheen sisällä. Halusimme tietää, ovatko vanhemmat tasa-arvoisessa asemassa vanhempina ja työntekijöiden silmissä. Halusimme tällä myös selvittää, ottavatko työntekijät automaattisesti aina vain toiseen vanhempaan yhteyttä miettimättä tarkemmin toteutuuko tasa-arvoisuus.

Kysymyksessä 5 (KUVIO 6) kysyimme, keneen työntekijä ottaa ensisijaisesti yhteyttä lapsen asioissa. Suurin osa (7/9) kertoi ottavansa yhteyttä vaihtelevasti molempiin vanhempiin ja kolme vastaajaa kertoi ottavansa ensisijaisesti yhteyttä äitiin. Kukaan vastaajista ei kertonut ottavansa ensisijaisesti yhteyttä isään lapsen asioissa.

Keneen otat yhteyttä ensisijaisesti lapsen asioissa?
Vastaajien määrä: 10

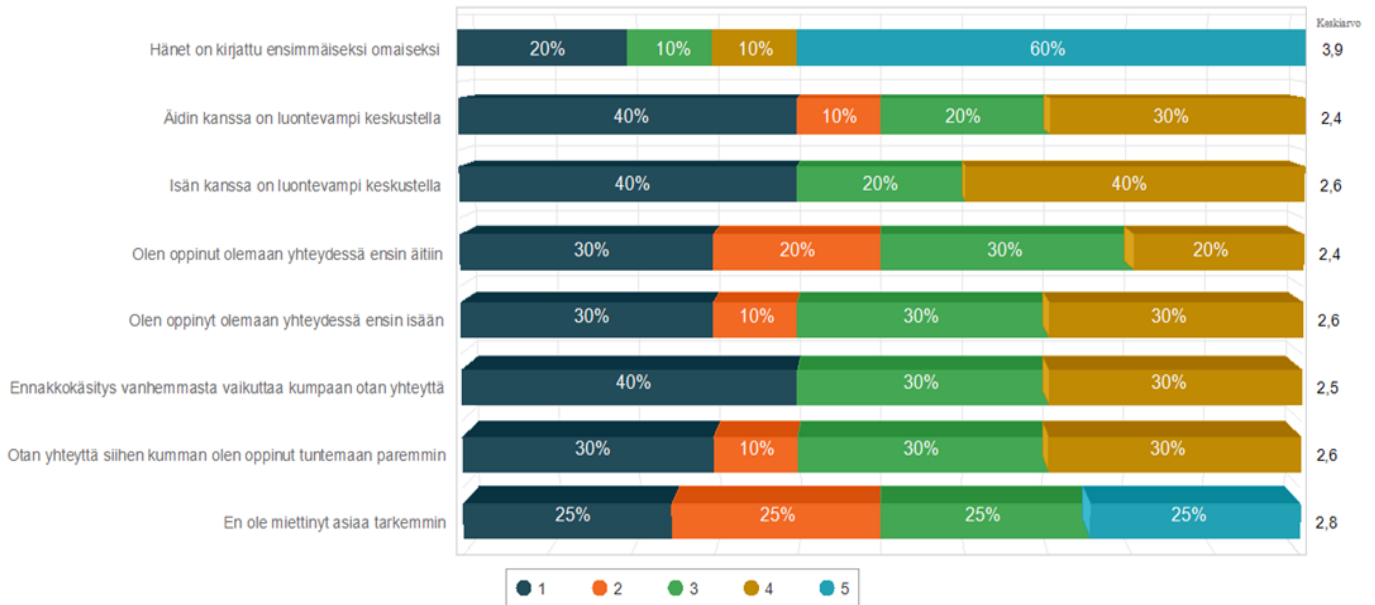
KUVIO 6. Yhteydenotto lapsia koskevilla asioilla

Kysyimme myös avoimina kysymyksinä kysymyksissä 6 ja 7 (LIITE 2) erikseen, missä tilanteissa työntekijät ottavat yhteyttä enemmän äitiin ja missä isiin. Äitiin otetaan yhteyttä silloin, kun oletetaan äidin olevan paremmin perillä lasten asioista tai jos äiti on hoitanut asiaa aiemmin. Isän otetaan yhteyttä, jos isä on yksin vastuussa lapsista tai jos isä huolehtii enemmän perheen arjen pyöryksestä. Kummassakin kysymyksessä työntekijät toivat esiin myös lapsen toiveen, eli ollaan yhteydessä siihen vanhempaan, johon lapsi kulloinkin toivoo otettavan yhteyttä. Jonkin verran esiin nousi asioita, missä kategorisesti otetaan yhteyttä enemmän toiseen vanhempaan. Eräs työntekijä kertoi ottavansa yhteyttä äitiin, kun kyse on lapsen vaateasioista tai jos lapsi on sairaana. Vastaavasti taas isään kerrottiin otettavan yhteyttä silloin, kun kyse on kyytiasioista. Mielestämme vastaukset voidaan kiteyttää hyvin kahden työntekijän vastauksiin:

Useimmissa perheissä otetaan äitiin enemmän yhteyttä.

Ei tule mieleen asiaa, jossa ottaisin enemmän yhteyttä isään äidin sijaan.

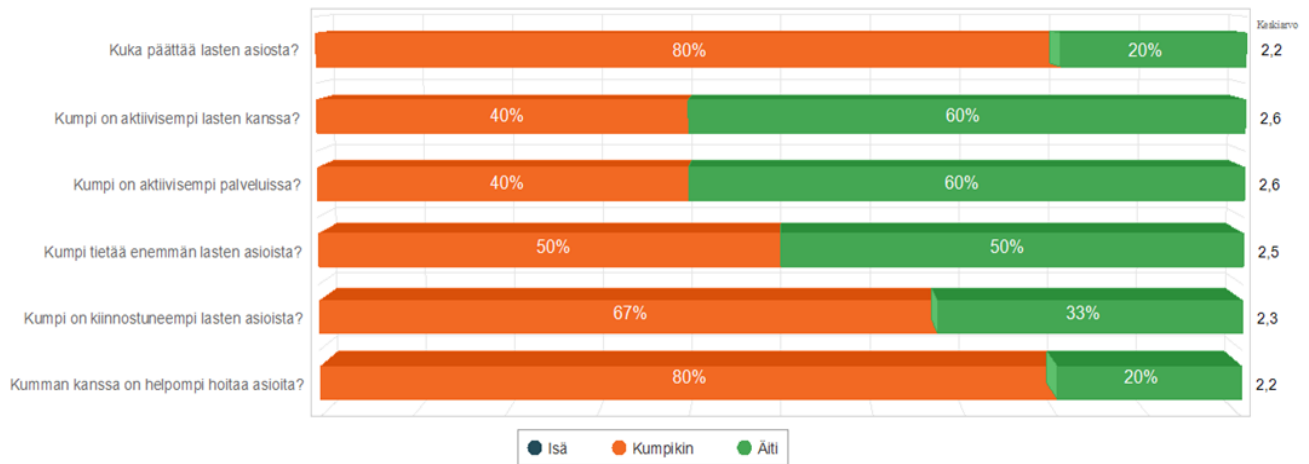
Kysymyksellä 8 (KUVIO 7.) kartoitimme vielä syvällisemmin, mitkä asiat vaikuttavat minkä verran siihen, keneen työntekijät ottavat yhteyttä lapsen/perheen asioissa. Vastauksissa 1= ei vaikuta yhtään ja 5= vaikuttaa paljon. Suurin vaikuttava tekijä on se, kumpi on kirjattu ensimmäiseksi omaiseksi.

KUVIO 7. Yhteydenottoon vaikuttavat asiat

Kysymyksen 9 (KUVIO 8.) vastauksissa nousee esille, että äidit ovat aktiivisempia lasten asioissa ja palveluissa. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että kumpikin vanhempi päättää lasten asioista ja kummankin kanssa on helppo hoitaa asioita. Suurin osa (60%) kertoi, että äiti on aktiivisempi palveluissa. Puolet ovat taas sitä mieltä, että lasten asioista tietää enemmän kumpikin vanhempi, ja puolet ajattelivat, että äiti tietää enemmän lasten asioista. Suurin osa (67%) koki, että molemmat vanhemmat ovat kiinnostuneita lasten asioista, mutta osa taas oli vastannut tähän äiti. Mihinkään kysymykseen ei vastattu pelkästään isää, vaan vastaukset olivat joko äiti tai kumpikin.

Miten isät eroavat kasvattajina äideistä? Vastaajien määrä: 10

KUVIO 8. Isien ja äitien erot kasvattajina

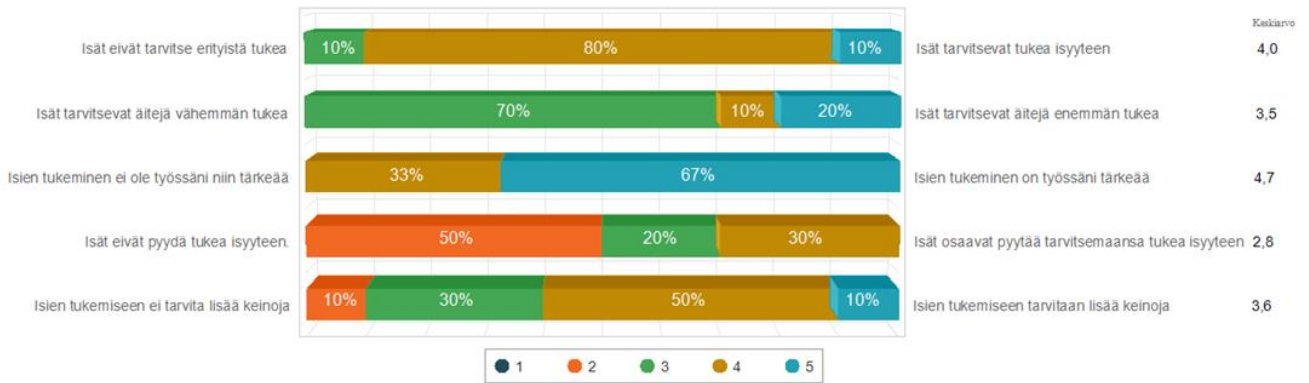
Kysyimme vastaajilta kysymyksessä 10 (LIITE 2), millaisena vanhemmuus näyttäytyy asiakasperheissä. Vastata pystyi liukukytkimen avulla, jossa liukukytkimen toisessa päässä 0 tarkoitti, että vanhemmuus näyttäytyy epätasa-arvoisena ja toisessa päässä 5 tarkoitti, että vanhemmuus näyttäytyy tasa-arvoisena. Vastaukset sijoittuivat yhden ja neljän välille painottuen tasa-arvoisuuden puolelle. Työntekijät kokevat vanhemmuuden näyttäytyvän asiakasperheissä melko tasa-arvoisena.

Näiden vanhempien tasa-arvoisuutta arvioivien kysymysten vastausten pohjalta voimme ajatella, että perheiden vanhemmat ovat melko tasa-arvoisessa asemassa, vaikka äitiys edelleen näyttäytyy isyyttä vahvempana. Työntekijät voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa vanhempien tasa-arvoisuuteen.

5.3. Isien tukeminen

Kysymyksessä 10. (KUVIO 9.) kartoitettiin millä tavalla työntekijät näkevät isien tukemisen. Suurin osa on sitä mieltä, että isät tarvitsevat tukea isyyteen. Osa työntekijöistä oli sitä mieltä, että isät tarvitsevat äitejä enemmän tukea. Kaikkien mielestä isien tukeminen on tärkeä. Haasteena on se, ettei suurin osa isistä pyydä tukea isyyteen. Selkeästi nousee lisätarve keinoille, joilla tukea isää.

Miten näet isien tukemisen? Vastaajien määrä: 10

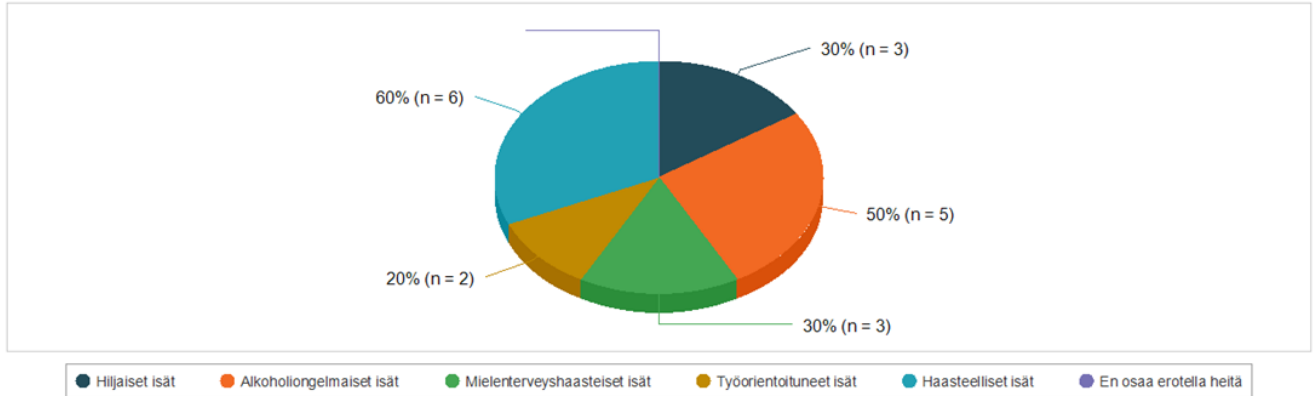

KUVIO 9. Isien tukeminen

Kartoitimme millaiset isät jäävät vähemmälle huomiolle (KUVIO 10.). Vastauksissa nousivat esiin haasteelliset isät sekä alkoholiongelmaiset isät. Mielenterveyshaasteiset sekä hiljaiset isät nousevat myös esille. Selvästi työntekijät osaavat määritellä isien huomioimisen taustasyitä.

Millaiset isät jäävät vähemmälle huomiolle/osallistuvat vähemmän?

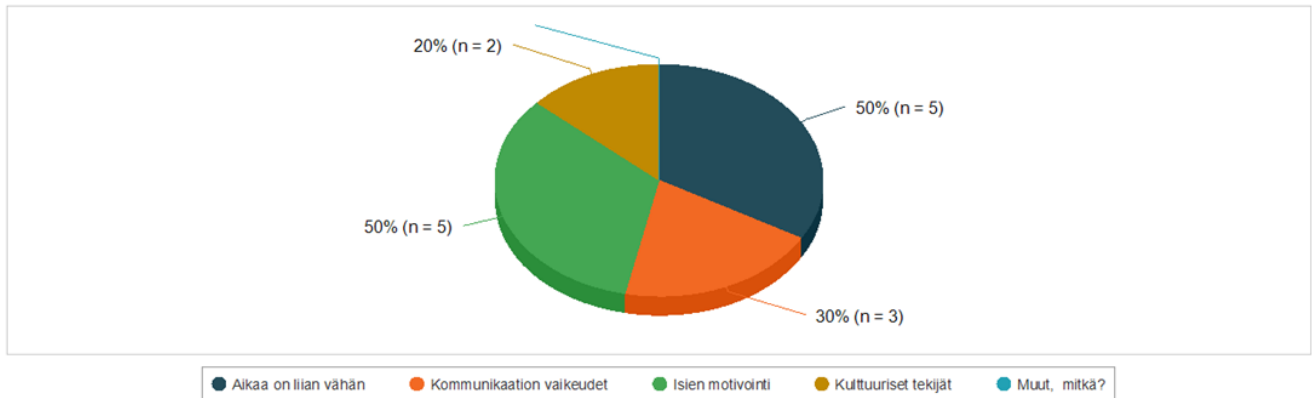
(Valitse enintään kaksi) Vastaajien määrä: 10, valittujen vastausten lukumäärä: 19

KUVIO 10. Isien huomioiminen

Isien kohtaamisen suurimmiksi haasteiksi nousi liian vähäinen aika ja isien motivointi. Myös kommunikaatiovaikeudet vaikuttavat sekä osittain kulttuuriset tekijät. (KUVIO 11.)

Mitkä ovat suurimpia haasteita isien kohtaamisessa? Valitse enintään kaksi
Vastaajien määrä: 10, valittujen vastausten lukumäärä: 15

KUVIO 11. Haasteet kohtaamisessa

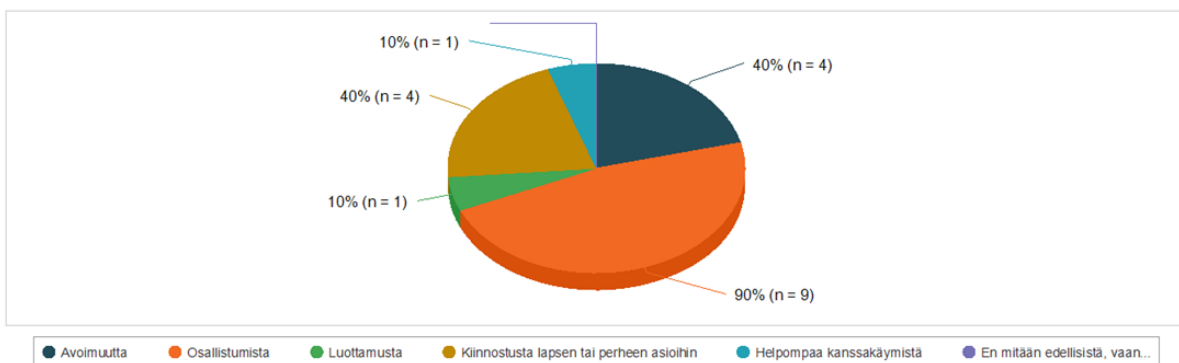
Tämän lisäksi kysyimme avoimella kysymyksellä, miten haasteita voidaan ratkaista. Kysymykseen vastattiin muun muassa:

Yhteiskunnallisella tasolla

Pitäisi varata aikaa isien kohtaamiseen ja aitoon tutustumiseen työntekijöiden kanssa sekä työskentelyn esittelyyn

Kysyimme työntekijöiden toiveita isiä kohtaan (KUVIO 12.). Melkein kaikki vastaajista toivoi isiltä osallistumista. Melkein puolet toivoivat isiltä myös avoimuutta ja kiinnostusta lapsen tai perheen asioihin. Yhdet vastaukset olivat saaneet myös toive luottamuksesta ja helpommasta kanssakäymisestä.

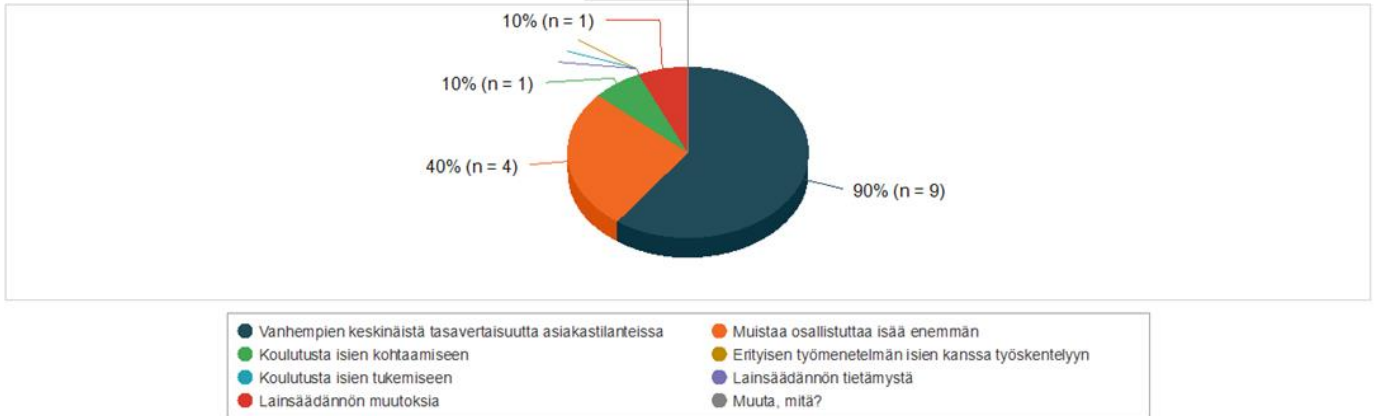
Mitä toivoisit isiltä lisää? Valitse enintään kaksi tärkeintä
Vastaajien määrä: 10, valittujen vastausten lukumäärä: 19

KUVIO 12. Toiveet isiä kohtaan

Kartoitimme työntekijöiltä mitä he tahtoisivat lisää isien kohtaamiseen työssä. (KUVIO 13.) Selkeästi esiin nousi vanhempien keskinäisen tasa-arvo. Toisena toiveena nousi muistaa osallistuttaa isiä enemmän. Myös lainsäädännön muutoksia sekä koulutusta isien kohtaamiseen toivottiin.

Mitä tahtoisit lisää kohdatessasi isiä työssäsi? Valitse enintään kaksi tärkeintä
Vastaajien määrä: 10, valittujen vastausten lukumäärä: 15

KUVIO 13. Toiveet isiä kohdatessa

Isien tukemiseen liittyvissä vastauksissa nousi selkeästi esiin tarve isien tukemiseen. Isät eivät ehkä osaa tuoda tuen tarvetta esiin, varsinkaan silloin kun tuen tarve olisi suurinta. Isyyden tukemisessa tärkeänä esiin nousi ajan antaminen isille ja isien osallistuttamisen muistaminen. Toisaalta esiin tuotiin myös se, että isien roolin tasa-arvoistaminen olisi hyvä tapahtua aivan yhteiskunnallisellakin tasolla. Kuitenkin jokainen pienikin teko ja työntekijän kohtelu on tärkeää muutoksen syntymisessä tasa-arvoisempaan vanhemmuuteen.

5.4. Ammatillinen osaaminen

Näissä kysymyksissä kartoitimme työntekijöiden ammatillista osaamista ja resursseja, sekä tämänhetkisiä ja toiveissa olevia toimintoja isien kohtaamiseen.

Kysymyksessä 17. (KUVIO 14.) kysyimme työntekijöiden resursseja kohdata isiä. Alle puolet (40%) kokee ehtivänsä kohtaamaan isät hyvin ja hallitsevansa kohtaamisen. Puolet vastaajista kertoo tarkkailevansa isien hyvinvointia ja ottavansa asian esille isien kanssa.

Miten resursseja on isien kohtaamiseen. Vastaajien määrä: 10

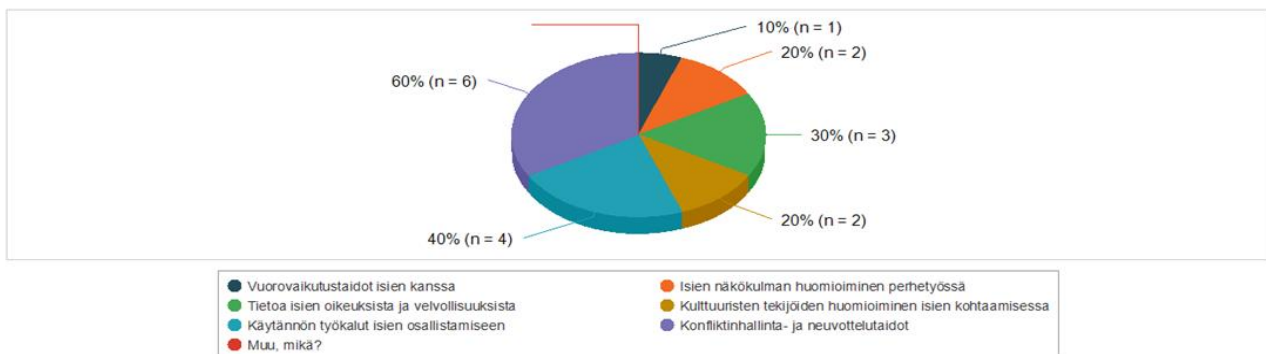

KUVIO 14. Resurssit isien kohtaamiseen

Suurin osa (60 %) vastasi kaipaavansa lisää konfliktinhallinta- ja neuvottelutaitoja kysyttäessä millaista osaamista työntekijä kaipaisi lisää (KUVIO 15.)

Millaista osaamista kaipaisit lisää työssäsi isien osallisuuden edistämiseksi? Valitse enintään kaksi tärkeintä.

Vastaajien määrä: 10, valittujen vastausten lukumäärä: 18

KUVIO 15. Ammattilaisten osaaminen isien osallisuuden vahvistamiseksi

Kysyimme avoimena kysymyksenä, millaista toimintaa teillä on isille, jos sitä on? Vastauksissa nousi esiin, että isiä ja äitejä kohdataan samalla tavalla, mutta isiä voidaan erityisesti ottaa huomioon tarvittaessa. Vastauksia oli esimerkiksi:

Ei erityistä toimintaa

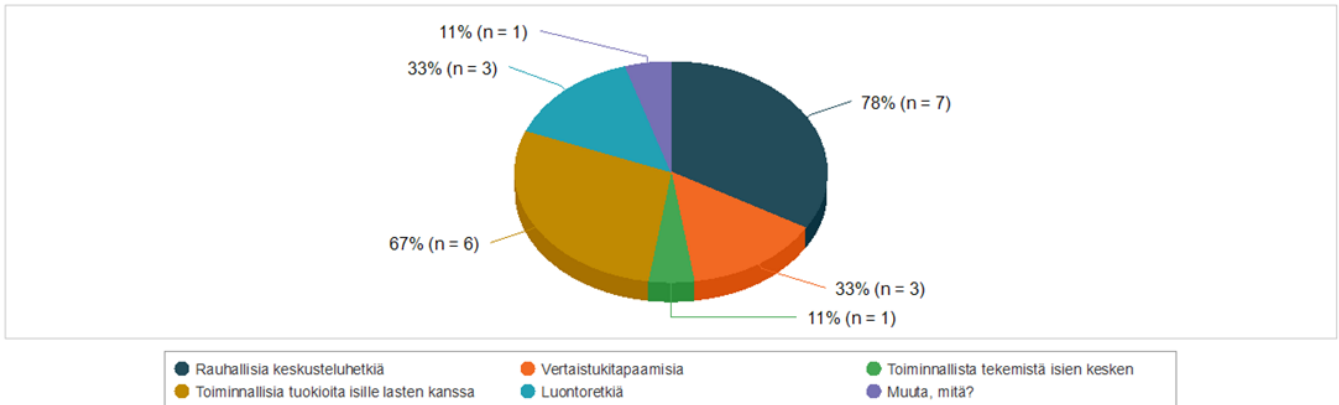
Isiä osallistetaan samalla tavalla kuin ketä tahansa vanhempaa

Asiakas- ja perhekohtaisesti määritellään tavoitteet ja toiminnan sisältö. Mielestäni pystymme järjestämään isille toimintaa tarvittaessa.

Kysyimme myös, millaista toimintaa isille voisi järjestää (KUVIO 16.) Sieltä nousi esiin rauhalliset keskusteluhetket isän kanssa, sekä yhteisen aktiviteetin kehittäminen isin ja lapsen välille. Kiinnostusta herätti myös luotoretket ja vertaistukitapaamiset.

Avoimessa kysymyskohdassa oli vastattu myös *käyntejä sijasyksikössä*

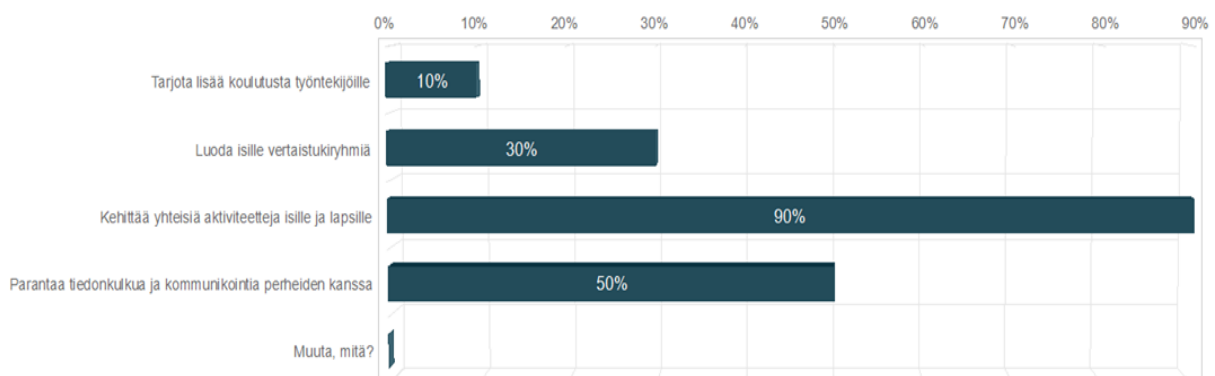
Millaista toimintaa isille voisi järjestää? Valitse kaksi tärkeintä.
Vastaajien määrä: 9, valittujen vastausten lukumäärä: 21

KUVIO 16. Isille suunnattu toiminta

Työntekijöiltä kysyttiin, mitä toimenpiteitä he pitävät tärkeinä, jotta isien hyvinvointi ja osallisuus lisääntyisivät (KUVIO 17.). Vaihtoehtoista nousi selkeästi esiin isien ja lasten yhteisten aktiviteettien kehittäminen. Toisena toimenpiteenä oli parantaa tiedonkulkua ja kommunikointia perheiden kanssa. Vertaistukiryhmien luominen koettiin myös vaihtoehtona.

Mitä toimenpiteitä pitäisit tärkeinä isien hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämiseksi? Valitse kaksi tärkeintä
Vastaajien määrä: 10, valittujen vastausten lukumäärä: 18

KUVIO 17. Toimenpiteet isien hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämiseksi

Työntekijöiden ammatillinen osaaminen isyyden suhteen on vastausten perusteella melko hyvää. Työntekijät kokevat pystyvänsä pääasiassa hyvin kohtaamaan isiä ja tarkkailemaan heidän

hyvinvointiaan. Vastauksissa nousi esille, että isien tukemiseksi olisi hyvä kehittää uusia toimintamuotoja tai antaa isille enemmän aikaa. Myös isien kanssa kommunikointia ja lasten asioista tiedottamista olisi syytä kehittää parempaan suuntaan. Näistä vastauksista saimme hyvää pohjaa kehitellessämme työkalua työntekijöiden käyttöön.

Kysyimme työntekijöiltä myös halukkuutta osallistua aihetta koskevaan haastatteluun. Ajatuksenamme oli saada haastattelun avulla täydennystä kyselyyn ja tarkennettua ajatusta toteutettavasta konstruktiosta. Haastatteluun oli vain yksi halukas osallistuja. Kaksi vastaajaa kertoi haluavansa kuulla asiasta vielä lisää, mutta eivät jättäneet yhteystietoja. Kyselyn vastauksia analysoidessamme päätimme jättää haastattelun tekemättä, sillä melko pian meille alkoi muodostua ajatus isien osallisuuden korttien tekemisestä isien tukemiseksi.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET KYSELYN TULOKSISTA

Kyselyn perusteella koimme, että vastaajilla oli riittävästi kokemusta lastensuojelusta työnsä puolesta. Voimme näin ollen pitää vastauksia luotettavina ja ajatella vastausten edustavan vastaajien kokemuksia. Tutkimuksia on tehty isien osallisuudesta isälähtöisesti, mutta työntekijälähtöisiä tutkimuksia emme löytäneet. Tulevaisuudessa tarvitsemme myös enemmän työntekijöihin kohdennettuja tutkimuksia isien osallisuudesta, jotta voidaan päästä paremmin perille siitä, mitkä työntekijöiden asenteet ja toimintatavat vaikuttavat isien osallisuuteen ja miten isien osallisuutta voidaan tukea.

6.1. Tasa-arvo

Kuten jo teoreettisissa lähtökohdissa toimme esille, isällä tulisi olla yhtäläinen oikeus ja velvollisuus tasavertaiseen vanhemmuuteen kuin äidilläkin. Isän osallistumista tulisi pitää normaalina asiana. Toisaalta ympäristön tulisi tukea isää osallistuvaan tasavertaiseen vanhemmuuteen. (Mieli 2022.)

Kyselyssä näyttäytyy, että työntekijät kokevat vanhempien olevan melko tasa-arvoisia äitiyden kuitenkin nousevan isyyttä enemmän esille. Vastauksissa nousi esille, että on tilanteita, missä äiti pääasiassa hoitaa lapsen asioita, mutta ei juurikaan tilanteita, missä isä olisi etusijalla asioiden hoidossa. Isyyden tukemisen korteissa otimme tämän huomioon esimerkiksi herättelemällä työntekijöitä ajattelemaan, kuinka tasa-arvoisesti he toimivat vanhempia kohtaan.

6.2. Ammatilaisen antama tuki isyyteen

Lähteenmäki & Neitola (2014, 65- 74) kertoo, että sosiaaliselta verkostolta saatu tuki edistää isien myönteistä käsitystä itsestään kasvattajana ja vanhempana. On tärkeää ammattilaisena lastensuojelussa pystyä antamaan tukea isyyteen ja isyyden haasteeseen. Isien saama tuki heijastuu kasvatukseen ja lasten kanssa olemiseen.

Kyselymme pohjalta voidaan todeta, että isät eivät saa erityistä tukea isyyteensä lastensuojelussa. Ennemminkin vanhempia kohdellaan tasavertaisesti, tai isät jäävät vähemmälle huomiolle. Tämän otimme huomioon kehittäessämme kortteja isyyden tukemiseen.

6.3. Vertaistuki

Tieto ja tunne siitä, että toiset ihmiset kamppailevat samojen haasteiden kanssa, lisää ihmisen hyvinvointia. Vertaistuki on saman kokemuksen jakamista toisen vertaisen kanssa. Saman kokemuksen jakaminen luo syvää ymmärretyksi tulemisen tunnetta. (Terveyskylä 2024.)

Kyselyn vastauksissa tuli esille, että isille voisi olla mahdollista järjestää toimintaa tarvittaessa. Osa vastaajista näki myös vertaistuellisen toiminnan tarpeen, vaikka enemmän tarvetta nähtiin isien ja lasten yhteiselle toiminnalle. Isyyden tukemisen korteissa toimme hyvin esille mahdollisuuden vertaistukiryhmien järjestämiseen.

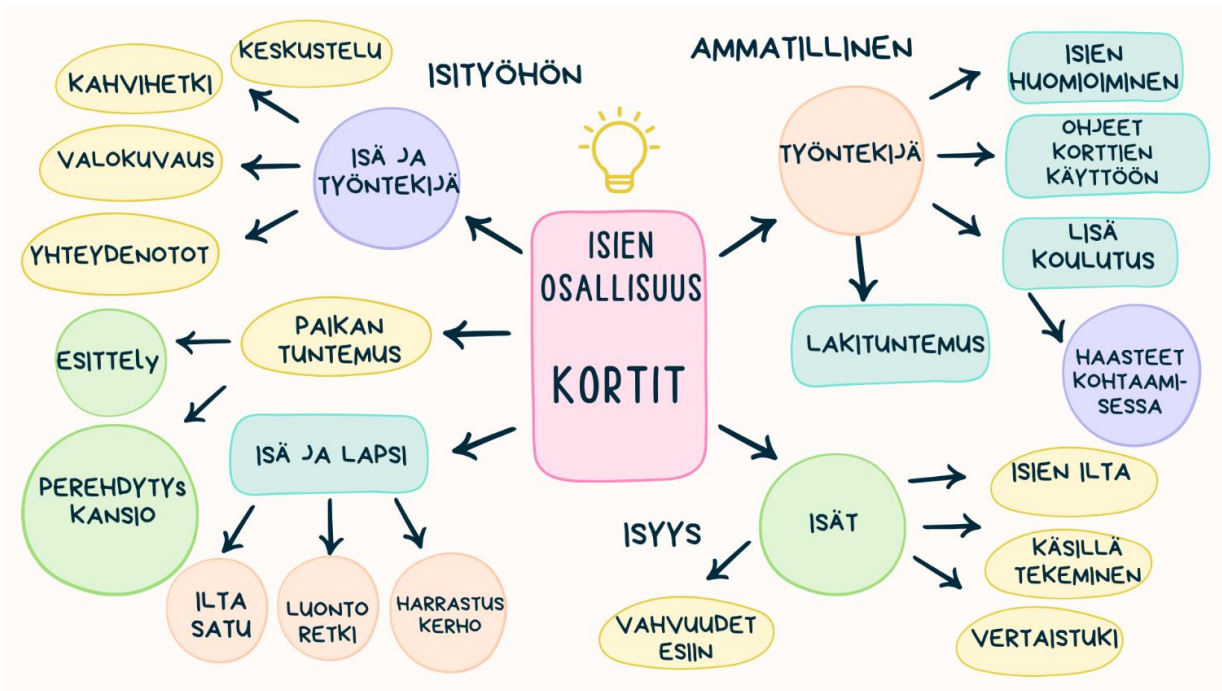
6.4. Yhteenveto johtopäätöksistä

Opinnäytetyön tulosten pohjalta voidaan todeta, että isät eivät ole saaneet tarpeeksi tukea isyyteen ja työntekijöillä ei ole ollut aina keinoja isien osallisuuden lisäämiseen lastensuojelussa. Tuloksien perusteella myös tasa-arvoisen kohtelun tietoisuuden lisääminen on tärkeää lastensuojelussa. Työntekijän on tärkeää tarkastella aika-ajoin omaa työskentelyään tasa-arvoisuuden näkökulmasta. Vastauksissa nousi esiin myös, että tuki kohdistuu yleensä koko perheelle, ei niinkään vain toiselle vanhemmista. Olisiko työntekijöiden kuitenkin tärkeää myös kohdentaa tukea pelkästään isälle, sillä isyys on kuitenkin eri asia kuin äitiys. Isyys on myös perinteisesti yhteiskunnassamme nähty äitiä tukevana, ei niinkään tasa-arvoisena toimijana. Vaikka yhteiskunta pyrkisikin vanhempien tasa-arvoisuuteen, ihmisten ja työntekijöidenkin asenteet muuttuvat melko hitaasti. Totutuista toimintatavoista voi olla vaikea päästä eroon, joten siksi omia asenteita ja toimintatapoja työntekijöinä on hyvä aika-ajoin tarkastella. Tulosten pohjalta kehitettävää on isien tukemisessa. Varsinkin haasteelliset ja alkoholisoituneet isät jäävät helposti tuen ja palveluiden ulkopuolelle.

7 OPINNÄYTETYÖN KEHITTÄMISTYÖN TUOTOKSENA SYNTYNEET ISIEN OSALLISUUS -KORTIT

Tavoitteena opinnäytetyössämme on isien osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa asiakkaana ollessaan ja tehtävänä löytää lastensuojeluun uusi konstruktio. Isien osallisuuden kortteja emme löytäneet olevan tarjolla tai kehitettynä. Lähdimme siis kehittämään isyyden osallisuuden korttipakkaa. Kortit on tarkoitettu ammattilaisille työn tueksi sekä isien kanssa työskentelytilanteisiin ja luottamuksen synnyttämiseen. Korteissa toisella puolella on valokuva ja toisella puolella osio isille sekä osio ammattilaiselle. Korteista halusimme tehdä monikäyttöiset. Korttien käytöstä teimme ohjekortin ammattilaisille.

Aloimme kyselystä saatujen tulosten pohjalta luomaan uutta toimintatapaa isien osallisuuden vahvistamiseksi. Teimme aluksi mind mapin (KUVIO 18.), johon jaottelimme tutkimuksessa esille nousseet asiat, joilla työntekijät voisivat tukea isien osallisuutta sekä asioita, joihin työntekijät voisivat kiinnittää huomiota, jotta isien osallisuus vahvistuisi. Samalla jaottelimme aiheita alueittain, jossa mietimme miten kortit voisi jaotella niin, että niitä olisi helpompi käyttää. Teemoittelimme aihealueet. Yksi teema on ammatillinen, jossa kortit on tarkoitettu ammattilaisen tukemiseen. Toinen teema on isityö, jolla voimme edistää isän osallisuutta sekä tukea isyyttä ja luottamuksen kokemusta. Kolmas teema oli isyys, jossa on keinoja, miten isät voisivat vahvistaa omaa isyyttä ja voimaantua yhdessä toisten isien tai lapsensa kanssa.

KUVIO 18. Mind Map isien osallisuuden vahvistamiseksi

Kyselyn pohjalta nousi työntekijän ajatus

Pitäisi varata aikaa isien kohtaamiseen ja aitoon tutustumiseen työntekijöiden kanssa sekä työskentelyn esittelyyn.

Korteissa tuotiinkin esille esimerkiksi sitä, miten paikkaa voitaisiin esitellä. Keskustelun avuksi tehtiin myös kortti, jotta yhteisistä toimintatavoista olisi helpompi sopia.

Kyselyn pohjalta nousi esille haasteena alkoholiongelmaisen ja haasteelliset isät. Tähän haasteeseen vastasimme korteissa asettamalla työntekijöille pohdintakysymyksiä. Halusimme haastaa työntekijöitä miettimään omia asenteitaan ja toimintatapaansa. Halusimme heidän itsensä pohtivan, onko heidän omassa toimintatavoissaan jotain tarkastelemisen ja muuttamisen arvoista.

Kyselyn vastauksissa nousi selkeästi esille myös isien ja lasten yhteisten aktiviteettien kehittäminen. Osa korteista oli vastauksia juuri tähän toiveeseen. Korttien avulla on helppo kartoittaa isien kiinnostusta yhteiselle toiminnalle lapsen kanssa ja laittaa toimintaa oikeasti käyntiin.

Alla esitellään Isien osallisuus –kortteja niiden otsikoiden avulla. Osa korteista oli isille suunnattuja niin, että kortista löytyy tekstiosuus erikseen isälle ja työntekijälle. Osa korteista taas oli suunnattu

työntekijöille oman ammatillisen pohdinnan tueksi. Kortteja teimme yhteensä 20 sisältäen ohjekortin. Kortit työstimme canvalla ja painatimme Kokkolassa omakustanteisesti.

KORTTIEN OTSIKOT:

ISILLE

Vertaistukiryhmä
Valokuvaus
Yhteydenotto
Kahvihetki
Luontoretki
Isien ilta
Käsillä tekeminen
Toiveet
Isä-lapsi harrastus
Mitä lapselle kuuluu?
Isän vahvuudet
Isä ja lapsi yhdessä

TYÖNTEKIJÖILLE

Lakitietous
Pohdi näitä
Asenne
Paikan esittely
Vanhemmuuden tuki
Keskustelufoorumi
Lisäkoulutuksen tarve

8 POHDINTA

Työmme tarkoituksena oli kyselyn avulla kartoittaa Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy:n työntekijöiden näkökulmia isien osallisuudesta, tasa-arvoisesta vanhemmuudesta ja isyyden tukemisesta.

Tavoitteenamme oli isien osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa. Isien osallisuuden ympärille rakentuivat kyselyn tuottama tieto ja sen pohjalta syntynyt uusi tuotos, jolla voidaan tukea isien osallisuutta.

Tutkimustyössä kyselyyn saatiin harmittavan vähän vastauksia. Mietimme millä tavoin olisimme voineet saada lisää vastauksia työntekijöiltä. Olisimmeko voineet tehdä julisteen työpaikalle työhuoneeseen, jossa olisi vetoamus kyselyyn vastaamisesta ja sen tärkeydestä. Esimies lähetti kyselyn työntekijöille sekä sen jälkeen vielä kaksi kertaa muistutuksen. Kyselyssämme kysyimme myös halukkuutta haastatteluun osallistumiselle. Vain yksi työntekijä oli valmis haastatteluun, joten päätimme luopua haastattelusta ja keskittyä tarkemmin kyselyn tuloksiin.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenämme oli, miten isien osallisuus ja tasa-arvo toteutuu lastensuojelussa. Tämä näkyi kyselytutkimuksessamme oletustemme mukaisesti niin, että pääsääntöisesti äiti vastaa lasten asioista ja isä on mukana vain osittain. Kuitenkin osa työntekijöistä tuntui ottavan vanhemmat tasa-arvoisesti huomioon ja kohtelevan heitä tasa-arvoisesti. Vanhempien tasa-arvoisuuden merkitystä osa työntekijöistä ei selvästi ollut koskaan pohtinut, mutta osalle se taas oli ikään kuin itsestään selvyys. Tämä näkyi vastauksissa niin, että osa kertoi aina olevan ensisijaisesti yhteydessä äitiin, eikä keksinyt mitään asioita, mitä hoitaisi ensisijaisesti isän kanssa. Osa työntekijöistä taas kertoi olevan tietynlaisissa asioissa ensisijaisesti yhteydessä äitiin ja toisenlaisissa taas isään. Pieni joukko taas kertoi olevansa äitiin ja isään yhteyksissä saman verran. Nämä vastaukset antoivat meille aihetta pohtia, miten työntekijöitä saisi tasa-arvoisuutta ja isyyden merkitystä miettimään.

Toisena tutkimuskysymyksenämme oli, millä keinoilla isien osallisuutta voisi tukea lastensuojelutyössä. Kyselyn vastauksissa nousi esille, että vanhempia tuetaan yhdessä, ei niinkään sukupuolittain. Tämä on periaatteessa hyvä lähtökohta, mutta ottaen huomioon isyyden aseman yhteiskunnallisesti ja historiallisesti, on isyyden erityiselle tukemiselle kuitenkin hyvät perusteet. Teimme ennen opinnäytetyötämme kyselyn myös isille. Siinä nousi esille isien tuen puute ja tuen tarve. Isät tarvitsevat

erityistä tukea, että he voisivat kokea itsensä arvokkaaksi osaksi perhettä ja nähdä isyyden roolin tärkeyden.

Kolmantena tutkimuskysymyksenämme oli, millaisia työkaluja työntekijät tarvitsevat isyyden tukemiseen. Työkaluja toivottaisiin eniten löytyvän lisää konfliktitilanteiden hallintaan sekä käytännön työkaluja isien osallistamiseen. Isyyden vahvistamiseksi nähtiin hyviksi toiminnoiksi isien ja lasten yhteinen tekeminen ja rauhalliset keskusteluhetket. Otimme nämä asiat mielestämme hyvin huomioon Isien osallisuus –kortteja tehdessä.

Pohdimme useita erilaisia vaihtoehtoja käytännön työkaluksi työntekijöille. Alun perin ajatuksenamme oli kehitellä erityinen toimintamalli, minkä avulla isyyttä voisi tukea paremmin lastensuojelussa. Toimintamallia suunniteltaessa meidän olisi kuitenkin täytynyt vielä paremmin perehtyä Raudasmaen Sosiaalipalvelut Oy:n toimintaan tai jopa työskennellä siellä. Keskusteluissamme vilahteli niin opasta kuin julistettakin, mutta korttipakan tekemisestä innostuimme molemmat. Ajattelimme saavamme siitä ehkä myös itsellemme työkalua tulevaisuuden työhömmä.

Me tulevana sosiaalialan ammattilaisina suuntaamme mahdollisesti itsekkin lastensuojelun pariin töihin. Tästä näkökulmasta halusimme tarkastella myös omia asenteitamme ja oppia uutta niin lastensuojelusta kuin erilaisista toimintatavoista ja asenteiden vaikutuksesta työskentelyyn. Kyselytutkimuksemme osoitti, miten töitä voi tehdä monenlaisesta asennemaailmasta käsin. Esimerkiksi tasa-arvoisuutta ei kaikki työntekijät olleet lainkaan miettineet, vaan toimivat lähinnä totuttujen tapojen mukaan. Osa työntekijöistä taas oli selvästikin sisäistänyt tasa-arvoisen vanhemmuuden tärkeyden ja tekee työtä sen mukaan.

Ideoidessamme Isyyden osallisuus- kortteja, aiheet nousivat melko helposti esiin kyselyn vastauksista. Mind mapin tekeminen kyselyn vastauksien perusteella auttoi meitä valikoimaan korttien aiheita. Valmistimme kortteja niin työntekijöiden omien asenteiden ja toiminnan pohtimiseksi, kuin isien osallisuuden vahvistamiseksi käytännössä. Olemme tyytyväisiä lopulliseen tuotokseemme ja toivomme sen pääsevän käytännön työkaluksi lastensuojelussa.

Isyyden osallisuutta lastensuojelussa käsitellessämme meille vahvistui aiheen tärkeys. Työtä tehdessämme ja aiheesta keskustellessamme lastensuojelun parissa työskentelevien kanssa meille on korostunut, kuinka tärkeää aiheen ympärillä välillä on pysähtyä ja tarkastella omia toimintatapoja. Työtä tehdessä ja kiireen usein sävyttäessä työtä helposti toteutetaan vanhoja asenteellisia tapoja

käyttäen. Asenteet ja tavat muuttuvat vain asian äärelle pysähtymällä ja rehellisesti niitä tutkimalla, sekä aktiivisesti muuttamalla. Aihe on tärkeä ja näemme monia uusia tutkimusaiheita isyyden osallisuuden ympärillä. Isyyden osallisuutta voisi tutkia lisää isien näkökulmasta. Toisaalta aihetta myös työntekijöiden näkökulmasta olisi hyvä tutkia eri ympäristöissä, kuten kouluissa ja neuvoloissa. Olisiko myös tarpeellista kehittää tulevaisuudessa isien osallisuuden edistämiseksi muitakin uusia menetelmiä.

LÄHTEET

- Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014. Isyyskokemusten jäljillä. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus*. (s.7-10). Tampere: Hakapaino
- Ekonen, A. & Järvelä, J. 2003. "Isyys on kivempaa kuin luulin sen olevan". Selvitys nykypäivän isyydestä ja sen tukemisesta miesten omien kokemusten kautta. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hujala, A & Taskinen, H. 2020. *Uudistuva sosiaali- ja terveysala*. Tampere: Tampere University Press. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/123995/978-952-359-022-9.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 14.6.2024
- Huttunen, J. 2001, 186. *Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etäi-isiä ja ero-isiä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>. Viitattu 3.1.2025
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. *Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea*. Porvoo: Bookwell Oy.
- Katajisto, K., Laitinen, A., Lappeteläinen, H. & Pitkänen, I. 2020. Isätyökirja. Vaasa: Grano Oy. Saatavissa: <https://www.miessakit.fi/wp-content/uploads/2021/11/Isatyokirja.pdf>. Viitattu 14.6.2024
- Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S-K. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettinen Neuvottelukunta. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Viitattu 28.12.2024
- Lastensuojelun keskusliitto 2024. Lastensuojelun asiakkaana. Saatavissa: <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/lastensuojelun-asiakkaana/>. Viitattu 2.7.2024
- Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Viitattu 2.7.2024
- Lukka, K. 2001. Konstruktiivinen tutkimusote. Methodix. Saatavissa: <https://methodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/>. Viitattu 20.9.2024
- Lukka, K. 2014. *Konstruktiivinen tutkimusote*. Saatavissa: [Kari Lukka: Konstruktiivinen tutkimusote – METODIX](https://www.kari-lukka.fi/kari-lukka-konstruktiivinen-tutkimusote-metodix) Viitattu 19.9.2024
- Lähteenmäki, M. & Neitola, M. 2014. Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus*. (s.65-74). Tampere: Hakapaino

Mieli 2022. Isän rooli tasavertaisena vanhempana. Suomen mielenterveys ry. Saatavissa: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/vanhemmuus/isan-rooli-tasavertaisena-vanhempana/>. Viitattu 18.6.2024

Nieminen, L. 2013, 81-87. Perus- ja ihmisoikeudet ja perhe. Helsinki: Talentum.

Raudasmäen Sosiaalipalvelut Oy 2024. Saatavissa: <https://www.rsp.fi/>. Viitattu 18.6.2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>. Viitattu 14.6.2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Mitä on lastensuojelu? Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>. Viitattu 24.6.2024

Terveyskylä.fi 2024. Mitä on vertaistuki? Saatavissa: <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mita-on-vertaistuki>. Viitattu 28.12.2024

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf;sequence=1. Viitattu 27.1.2025

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Tampere: Tampereen yliopisto, Terveystieteiden yksikkö. Väitöskirja. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 18.6.2024

Walliman, N. 2011. Research methods: the basics. New York: Taylor & Francis Group. Saatavissa: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.centria.fi/lib/cop-ebooks/reader.action?docID=667795&query=9780415489911&ppg=7>. Viitattu 25.1.2025

Hei!

Hienoa, että juuri sinä olet ryhtymässä vastaamaan opinnäytetyömme kannalta tärkeään kyselyyn.

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Centrian ammattikorkeakoulusta Ylivieskasta. Osana opinnäytetyötämme haluamme selvittää isien osallisuutta lastensuojelussa työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksen avulla voidaan selvittää, tarvitaanko lisää työkaluja isien osallisuuden parantamiseksi.

Tutkimus toteutetaan oheisella kyselylomakkeella, johon kutsumme teidät vastaamaan.

Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja täysin luottamuksellista. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa vain noin 10 minuuttia.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa. Kyselyyn vastaamiseen on aikaa kaksi viikkoa.

Opinnäytetyömme ***Isien osallisuus lastensuojelussa*** tullaan julkaisemaan osoitteessa www.theseus.fi

Ystävällisin terveisin

Anni Vähäsöyrinki

anni.vahasoyrinki@centria.fi

Reeta Savola

reeta.savola@centria.fi

ISIEN OSALLISUUS

1. Missä yksikössä työskentelet?

- Villamiina
- Viljami
- Vaapukka
- Vanamo
- Pääosin kentällä

2. Miten isät osallistuvat teidän palvelujen tapaamisiin?

- Eivät koskaan
- Satunnaisesti
- Useasti
- Aina

3. Millaisiin palveluihin isät osallistuvat? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Perhekuntoutukseen laitoksessa
- Perhekuntoutukseen kotona
- Lasten tapaamisiin
- Perherviointiin
- Perheterapiaan
- Pariterapiaan
- Muuhun, mihin? _____

4. Jos isät eivät osallistu, niin mikä on sinun mielestäsi siihen syynä? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Isää ei kiinnosta
- Isää ei tarpeeksi tiedoteta asiasta
- Isät luottavat, että äidit hoitavat lasten asiat
- Isää ei ole lapsen elämässä
- Muu syy, mikä? _____

5. Keneen otat yhteyttä ensisijaisesti lapsen asioissa

- Äitiin
- Isään
- Vaihtelee

6. Minkä verran alla olevat asiat vaikuttavat siihen keneen otat yhteyttä lapsen/perheen asioissa.

	vähän	2	3	4	paljon
Hänet on kirjattu ensisijaiseksi omaiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Äidin kanssa on luontevampi keskustella	☐	☐	☐	☐	☐
Isän kanssa on luontevampi keskustella	☐	☐	☐	☐	☐
Olen oppinut olemaan yhteydessä ensin äitiin	☐	☐	☐	☐	☐
Olen oppinut olemaan yhteydessä ensin isään	☐	☐	☐	☐	☐
Ennakkokäsitys vanhemmasta vaikuttaa kumpaan otan yhteyden	☐	☐	☐	☐	☐

	vähän	2	3	4	paljon
Otan yhteyttä siihen kumman olen oppinut tuntemaan paremmin	☐	☐	☐	☐	☐
En ole miettinyt asiaa tarkemmin	☐	☐	☐	☐	☐

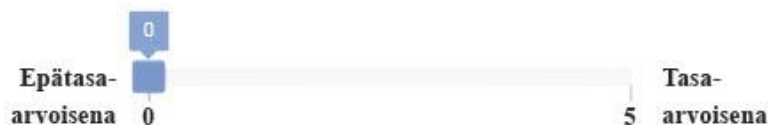
7. Missä tilanteissa otat yhteyttä enemmän

- Isään _____
- Äitiin _____

8. Miten isät eroavat asiakkaina äideistä? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

- Isät eivät päättä lasten asioista
- Isät päättävät lasten ja perheen asioista
- Isät ovat vähemmän aktiivisia äiteihin verrattuina
- Isät ovat äitejä aktiivisempia
- Isät eivät tiedä lasten asioista niin paljon kuin äidit
- Isät ovat vähemmän kiinnostuneita lasten asioista
- Eivät mielestäni eroa

9. Millaisena vanhemmuus mielestäsi näyttäytyy asiakasperheissä?

10. Miten näet isien tukemisen

	1	2	3	4	5	
Isät eivät tarvitse erityistä tukea	☐	☐	☐	☐	☐	Isät tarvitsevat tukea isyyteen
Isät tarvitsevat äitejä vähemmän tukea	☐	☐	☐	☐	☐	Isät tarvitsevat äitejä enemmän tukea

	1	2	3	4	5	
Isien tukeminen ei ole työssäni niin tärkeää	☐	☐	☐	☐	☐	Isien tukeminen on työssäni tärkeää
Isät eivät pyydä tukea isyyteen.	☐	☐	☐	☐	☐	Isät osaavat pyytää tarvitsemaansa tukea isyyteen
Isien tukemiseen ei tarvita lisää keinoja	☐	☐	☐	☐	☐	Isien tukemiseen tarvitaan lisää keinoja

11. Millaiset isät jäävät vähemmälle huomiolle/osallistuvat vähemmän? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

- Hiljaiset isät
- Alkoholiongelmaiset isät
- Mielenterveyshaasteiset isät
- Kovasti työtä tekevät isät
- Haasteelliset isät
- En osaa erotella heitä

12. Mitkä ovat suurimpia haasteita isien kohtaamisessa? (voit valita useita)

- Aikaa on liian vähän
- Kommunikaation vaikeudet
- Isien motivointi
- Kulttuuriset tekijät
- muu, mikä? _____

13. Jos haasteita on, niin miten niitä voitaisiin sinusta ratkaista?

14. Mitä toivoisitte isiltä lisää (Voit valita useita)

- Avoimuutta (kertoisivat itse omista toiveista)
- Osallistumista
- Luottamuksellisuutta
- Kiinnostusta lapsen tai perheen asioihin
- Helpompaa kanssakäymistä
- En mitään edellisistä

15. Mitä tahtoisit lisää kohdatessasi isiä työssäsi? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

- Vanhempien keskinäistä tasavertaisuutta asiakastilanteissa
- Muistaa osallistuttaa isiä enemmän
- Koulutusta isien kohtaamiseen
- Erityisen työmenetelmän isien kanssa työskentelyyn
- Koulutusta isien tukemiseen
- Ei mitään edellisistä, vaan... _____

16. Mitkä asiat vaikeuttavat isien osallisuutta palveluihin? Voit valita useampia vaihtoehtoja ja selittää tarkemmin

- Lainsäädännössä _____
- Resursseissa _____
- Käytännön työssä _____
- Isien haluttomuus _____

17. Miten resursseja on isien kohtaamiseen

	1	2	3	4	5	
Ei ole aikaa kohdata	☐	☐	☐	☐	☐	Kerkeän hyvin kohdata
Ei ole riittävä osaamista isien kohtaamiseen	☐	☐	☐	☐	☐	Hallitsen isien kohtaamisen

	1	2	3	4	5	
Ei ole isille suunnattua toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐	Meillä on erityistä isille suunnattua toimintaa
En kiinnitä isiin erityistä huomiota	☐	☐	☐	☐	☐	Tarkkailen isien hyvinvointia, ja otan asian esille
Meille ei ole annettu työkaluja suoraan isien kohtaamiseen.	☐	☐	☐	☐	☐	Meille on annettu työkaluja isien kohtaamiseen

18. Millaista osaamista kaipaisit lisää työssäsi isien osallisuuden edistämiseksi? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Vuorovaikutustaidot isien kanssa
- Isien näkökulman huomioiminen perhetyössä
- Tietoa isien oikeuksista ja velvollisuuksista
- Kulttuuristen tekijöiden huomioiminen isien kohtaamisessa
- Käytännön työkalut isien osallistamiseen
- Konfliktinhallinta- ja neuvottelutaidot
- Muu, mitä? _____

19. Millaista toimintaa teillä on isille jos sitä on?

20. Millaista toimintaa isille voisi järjestää

- Rauhallisia keskusteluhetkiä
- Vertaistukitapaamisia
- Toiminnallisia tuokioit isille lasten kanssa
- Luontoretkiä

Muuta, mitä? _____

21. Jos saisit päättää, niin mitä tekisit isien hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämiseksi?

22. Mitä toimenpiteitä pitäisit tärkeinä isien hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämiseksi?

- Tarjota lisää koulutusta työntekijöille
- Luoda isille vertaistukiryhmiä
- Kehittää yhteisiä aktiviteetteja isille ja lapsille
- Parantaa tiedonkulkua ja kommunikointia perheiden kanssa
- muu, mikä? _____

23. Haluaisitko osallistua aihetta koskevaan haastatteluun?

- Kyllä
- En
- Kiinnostaa, mutta haluan kuulla siitä ensin lisää.

Tässä esiteltynä osa isien osallisuus korteista kuvina:

Isien osallisuus

Ohjeet korttipakan käyttämiseen:

- Tämän korttipakan tarkoituksena on isien osallisuuden tukeminen.
- Korttipakassa on kortteja työntekijöille (ruskea), sekä kortteja isien kanssa työskentelyyn (sininen).
- Kortteja voi käyttää pelkästään kuvapuolta käyttäen keskustelun herättämiseksi.
- Kortteja voi käyttää omien pohdintojen sekä työntekijöiden yhteisten keskustelujen tukena.
- Siniset kortit on tarkoitettu käytettäväksi helpottamaan keskustelua isien ja perheiden kanssa.
- Isien kanssa keskustelun avuksi voi valita sopivia kortteja, joiden avulla keskustella isien ja perheen toiveista.
- Korttien avulla voi myös kartoittaa isien innokkuutta isierityisiin työmenetelmiin.

Tekijät: Anni Vähäsöyrinki ja Reeta Savola

Vertaistukiryhmä

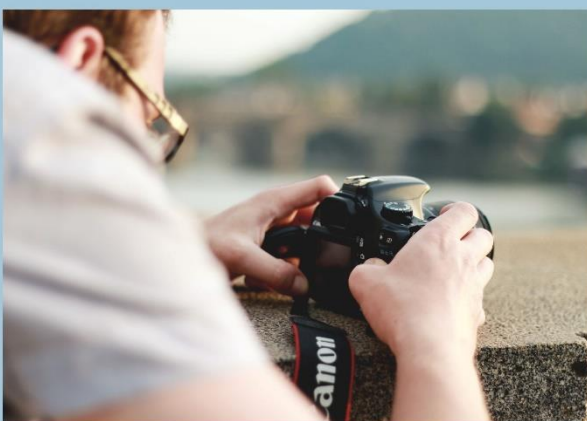
Tahtoisitko isä osallistua vertaistukiryhmään? Siellä voisi keskustella toisten samassa elämäntilanteessa olevien isien kanssa. Juodaan kuppi kahvia tai teetä ja istutaan alas keskustelemaan juuri sinua askarruttavista aiheista. Voit tulla juuri sellaisena kuin olet -puheliinaa tai hiljaisena.

Työntekijälle

Tapaamisen kesto n 1,5h-2h. Ensimmäisellä kerralla esittelykiertos. Seuraavilla kerroilla alkuun kuulumiskierros.

Keskusteluaiheita eri kerroille:

- vanhemmuuden/isyysden ilot ja haasteet
- arjen hallinta (työelämä, harrastukset, koti)
- läheisten merkitys (esim. isovanhemmat)
- oma jaksaminen ja hyvinvointi
- sijaisvanhemmuus, lapsen huostaanotto (lastensuojelulliset toimenpiteet)
- oma lapsuus, oma isäsuhde
- isän ja miehen malli

Valokuvaus

Isyyttä valokuvauksen keinoin. Millaisena näen itseni? Millaisia toiveita minulla on isyydestäni? Valokuvaus voi olla voimauttava hetki jo itsessään. Haluaisitko tämän lisäksi keskustella kuvista työntekijän kanssa tai ryhmässä toisten isien seurassa?

Työntekijälle

1.Tapaaminen:

Toteutetaan rennosti sovitussa rauhallisessa ympäristössä -luonnossa/sisätiloissa. Aikaa varataan n . 20 min /isä tai perhe. Kuvaukseen voi osallistua isä/isä ja lapsi/perhe.

2. Tapaaminen

Tähän tapaamiseen osallistuu vain isä tai isäryhmä. Kuvista keskustellaan positiiviseen sävyyn. Esimerkkejä kysymyksistä keskusteluun:

- Millaisia tunteita kuvaaminen/kuvan katsominen herätti?
- Mitä vahvuuksia näkyy kuvassa?
- Onko vahvuus auttanut sinua isänä?
- Miten kuvat ilmentävät persoonallisuuttasi?
- Millä tavalla kuvat kuvastavat sinua isänä?
- Mitkä puolet sinusta isänä näkyvät kuvissa?
- Mikä sinulle isänä tuottaa iloa?
- Mikä tuottaa huolta (ylipäättään/juuri nyt)?
- Millainen isä haluaisit (nykyisen lisäksi) olla?
- Mitä toivot lastesi tulevaisuudelta? Entä mitä ajattelet lapsesi toivovan?

Yhteydenotto

Keneen otetaan ensisijaisesti yhteyttä lapsen asioissa? Mitä haluatte kertoa tähän liittyen?

Keneen otetaan ensisijaisesti yhteyttä, kun
-asia koskee lapsen vaatteita
-kun lapsi on sairastunut
-kun asia koskee lapsen kyytiasioita
-muussa erityisessä asiassa?

Työntekijälle

Yhdessä perheen kanssa on hyvä pohtia, keneen perhe itse haluaa otettavan ensisijaisesti yhteyttä lapsen asioissa.

Onko joitain erityisiä asioita, mistä vanhemmat haluavat keskustella?

Isien ilta

Rentoa olemista, mukavaa tekemistä muiden isien kanssa, vertaistukea -sitä voi olla isien ilta.

Millaisesta isien illasta sinä pitäisit? Mitä illalta toivoisit?

Työntekijälle

Tarkoituksena on saada isien ääni kuuluviin ja lisättyä isien osallisuuden tunnetta.

Teemavaihtoehtoja:

- Liikunnan parissa
- Nuotion äärellä
- Kahvikupin ääressä
- Lautapeli-Ilta
- Elokuvalta
- Asiantuntijan/ kokemusasiantuntijan vierailu

Luontoretki

Luonnossa liikkuminen ja olo rauhoittaa ja virkistää.

Lähtisitkö luontoon retkelle lapsesi kanssa?

Tehdään eväät ja lähdetään nuotion ääreen tai luontoon kävelemään.

Työntekijälle

Tarkoituksena on edistää isien ja lasten välistä yhteyttä luonnon avulla, sekä tarjota uusia kokemuksia.

- Valitkaa helposti saavutettava kohde
- Suositeltava kesto 2-4h
- Huomioi ryhmän koko, jaksaminen, tarpeet, ruokailu

Aiheita

- Luonnon tutkiminen
- Leikkejä ja pelejä
- Temppurata
- Eväsretki
- Luontotarina

Isän vahvuudet

Mitkä ovat vahvuutesi vanhemmuudessa?

Entä itsessäsi?

Missä haluaisit kehittyä vanhempana?

Mitkä asiat tukevat hyvinvointiasi?

Työntekijälle

On tärkeää löytää isän vahvuudet vanhemmuudessa sekä itsessään.

Voitte käyttää vahvuuksien kartoituksen apuna

- Vahvuuspuuta
- Vahvuusvarastoa
- Miellekarttaa

Asenne

Pohdi aika-ajoin omia asenteitasi, arvojasi ja uskomuksiasi. Se, miten suhtaudut työhösi ja asiakkaisiisi, välittyy työstäsi. Oma asenteesi heijastuu helposti myös työkaveriisi ja vaikuttaa yleiseen asenneilmapiiriin.

Siksi on välillä hyvä pysähtyä miettimään näitä asioita. Miten nämä asiat vaikuttavat/näkyvät työssäsi? Mitä muutoksia olisi tarpeen tehdä?

- Oletko kohdannut työssäsi pelottavia asiakkaita/tilanteita? Oletko saanut purkaa niitä toisten työntekijöiden kanssa/työnohjauksessa?
- Voitko tehdä olettamuksia ihmisen ulkoisen habituksen perusteella? Millaisia? Onko nämä olettamukset joskus osoittautuneet oikeiksi/vääriksi?
- Tuntuuko, että on tilanteita, joissa et pysty auttamaan isää? Miten niistä on päästy eteenpäin?

Paikan esittely

Pohdi sitä hetkeä, kun asiakkaaksi tulee uusi lapsi ja perhe.

Joskus sinulla voi olla kiire toisiin tehtäviin, mutta sitä ei ole hyvä näyttää perheelle.

Kuuntele perheen kysymyksiä ja anna tilaa keskustelulle.

Osoita puheesi ja kysymyksiä tasapuolisesti molemmille vanhemmille.

Kerro paikasta, toiminnoista, tekemisestä ja toiveista riittävän selvästi, ja anna tilaa tarkentaville kysymyksille.

Millaisia kokemuksia sinulla on näistä hetkistä ja voisitko niistä oppia jotain uutta?

- Onko toimintatapasi aina samanlainen perheestä riippumatta?
- Mitkä asiat vaikuttavat siihen, kenelle pääasiassa kohdistat kysymyksiä ja puheesi?
- Miten voisit osallistuttaa vetäytyneempää tai hiljaisempaa vanhempaa?
- Miten voit paikkoja esitellessä luoda luottamusta molempiin vanhempiin?

Lakitietous

Lastensuojelulaki 4 §

Lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttamaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

• Lastensuojelulaki 2§

Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia.

• Lastensuojelulaki 5§

Hyvinvointialueen ja lapsen sijaishuoltopaikan on tuettava ja edistettävä lapsen ja hänen vanhempiansa sekä lapsen ja muiden hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa

• Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 4§

Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti, sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Erityisesti tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumista.